

Ádár, az optimizmus hónapja

Az idén, szökőév lévén, két ádár van, s amint ilyenkor szokás, ha valakinek bármilyen évfordulója van, azt a 2. ádárban tartsa. Ennyit bevezetőül.

A remény havában a Szentély építéséről olvasunk a Tórából. A pusztában, sivár körülmények között is magasztos eszméktől hajtva határozták el őseink Mózes javaslatára és iránymutatása mellett, hogy olyan helyet alakítsanak ki, ahol kifejezhetik hálájukat Istennek, aki kiszabadította őket az elnyomásból. Ez a hely lehetőséget biztosított arra is, hogy a gyülekezet engesztelésért imádkozzon vétkei miatt. Olyan lelkesedéssel adakoztak e célra, hogy le kellett állítani a dolgot, mert mindenre tellett az addig beérkezett adományokból.

Elődeink optimizmusa, hite és eltökéltsége elismerésre méltó lehet valamennyi nemzedék számára.

Ugyancsak a közeljövőben olvashatunk a fél sekel parancsáról is. A húsz éven felüli férfiak mindegyikének be kellett fizetnie ezt a viszonylag csekély összeget. A gazdag nem adhatott többet, a szegény kevesebbet! Ezt a „lelkük váltságáért” fizették. Hogy jó dolog hozzájárulni a közösség ügyéhez, segíteni másokon, megszüntetni a szükség okozta anyagi gondokat, orvosolni panaszokat, azt az elmúlt polgári esztendő hazai tragédiái is megmutatták. Sokan nyújtottak támogatást az árvíz- és iszapkárosultaknak – ritkán adatik meg emberek ezreinek, hogy megfizeljék az adakozás, a segítség örömét. Talán ez a legtisztább öröm!

A fél sekel előírása több ezer év távlatából is életszerű. Magyarazónk szerint azért fél sekelt ír elő a Tóra, mert a teljes pénzegység fele azt jelenti, hogy önmagunkban, embertársaink nélkül csak töredékét érhetjük el annak, mint közösen, egymást segítve.

A gazdag ne adjon többet, a szegény kevesebbet – ez azt sugallja, hogy szerények legyünk. Ne kérkedjünk akár gazdagságunkkal sem, amit szerencsével vagy tehetségünkkel elértünk. Az Örökkévaló előtt nincs és nem is lehet különbség a szegény vagy a gazdag adománya között.

A Földön ez másképp van. Míg a gazdag „mellényzsebből” fizet ki valamit, addig a szegénynek össze kell kaparnia a hasonló összeget. Hogyne lenne különbség a kétféle adomány között!

Ez persze nem von le semmit a tanulságból: csak közös munkával, megértő együttérzéssel felelhetünk meg a Tóra által kitűzött szent feladatainknak.

Ráv

A magyar zsidóság ünnepe volt Ráv Jiszráél Méir Lau Budapesten

A hagyomány könyve: maradandó értékekről egyszerűen

Bemutatták a Rumbachban Jiszráél Méir Lau: A zsidó élet törvényei új kiadását

Ünnepélyes keretek között, a szerző közreműködésével mutatták be Jiszráél Méir Lau híres könyvének, A zsidó élet törvényeinek harmadik kiadását a budapesti Rumbach-zsinagógában. A hiánypótló munka a korábbi két megjelenés után most a Mazsihisz jóvoltából látott ismét napvilágot magyarul.

Tiszta, érthető nyelven akartam bemutatni a zsidóság mindennapjait – mondta Jiszráél Méir Lau A zsidó élet törvényei című munkájáról. Tel-Aviv 73 esztendő főrabbija, Izrael korábbi askenázi főrabbi, a Jad Vasem Intézet vezetője a budapesti Rumbach-zsinagógában megrendezett könyvbemutatót közvetlen stílusban mesélte el, mi indította arra, hogy megírja e hiánypótló

művet. Törekvése a vallással kapcsolatos tudatlanság felszámolása volt. A jesivákban, ahol ő tanult, komoly tudósok oktatták a Tórát és a Talmudot; úgy érezte, mindannak foglalatát, amit tőlük kapott, azaz a vallás lényegét, tovább kell adnia a vallást egyre inkább elfelejteti látszó világnak.

Mi köti össze a Föld 13 és fél millió, száz eltérő nyelvet beszélő, száz különböző országban élő zsidóságát? – tette fel magának a kérdést annak idején a rabbi. Nem más, mint a Sömá Jiszráél imája, a sófár hangja, a jom kippur, a széder, a chanukka, a bár micva ünnepe. A közös hagyomány. Ezt mutatja be a könyv, amely első két kiadása után most a Mazsihisz jóvoltából harmadszor is megjelent magyar nyelven.

Az askenázi zsidóság egyik legnagyobb szellemi-vallási vezetője a Mazsihisz és a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség meghívására érkezett Budapestre. A könyvbemutatót a vendéget Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója üdvözölte. Köszöntötte a szintén megjelent Weisberger Majsét, az ortodox hitközség rabbiját, Deutsch Róbert

Érkezés a Rumbachba

Könyvem története

főrabbit, a rabbitestület vezetőjét, Feldmájer Pétert, a Mazsihisz elnökét, Frölich Róbert főrabbit és Streit Sándort, a BZSH elnökét.

Mint Zoltai elmondta, Jiszráél Méir Lau a könyvbemutató mellett a budapesti gettó felszabadulásának ünnepe alkalmából érkezett a magyar fővárosba, holokausztünlőként is tisztelegni a 600 ezer magyar zsidó mártír emléke előtt. A lengyelországi születésű Méir Lau szintén rabbi édesapja a treblinkai haláltáborban vesztette életét. A kisfiút Buchenwaldba deportálták, ahol szinte egész családját meggyilkolták. A gyermek túlélte a láger borzalma: 1945-ben, nyolcévesen szabadult.

A tudós rabbi azóta térben, időben és szellemileg egyaránt nagy utat tett meg. A zsidó élet törvényei című

könyvét a kiadó Mazsihisz mindazoknak ajánlja, akik komolyan érdeklődnek a vallás iránt, és szeretnék tudásukat elmélyíteni. Magyarországon az utóbbi években egyfajta zsidó újjászületés zajlik – fejtette az ügyvezető igazgató. Az emberek biztos morális közösségre vágnak, menekülnek a magány elől, szeretnének feltöltekezni a hit, a hagyomány erejével. Mindezt a judaizmusban megtalálhatják. Felgyorsult életünkben szükség van a zsidó szellem állandóságára.

Jiszráél Méir Lau munkája vonzó stílusban, világos szerkezettel ábrázolja tárgyát. Műve tankönyv és cselekvési útmutató, egyszerre törői, bibliai tanítás és történelmi olvasókönyv. A magyar kiadás a ma emberek számára egy merőben új út felfedezése lehet – hangsúlyozta Zoltai.

A méltatás után a szerző beszélt a motivációjáról, amely a mű megírására készítette. Egyszer egy tizenéves, végzős diák kereste fel a tudóst. A fiatalember kérte a rabbit, bizonyítsa be, hogy Mózes nem valami képzeletalkotta mesefigura, ahogy eddig neki tanították, hanem történelmi személyiség, aki a valóságban élt és létezett, olyan kézzelfoghatóan, akárcsak Napóleon. Méir Lau diáklányokkal is találkozott, akik a mezuzát csókolgatták, de fogalmuk sem volt róla, mi rejtezik a kis tokban. A tudós rabbi úgy tapasztalta, a vallás és annak hiánya mentén a zsidóság körében két eltérő életvitel és kultúra alakult ki. „Két különböző néppé váltunk – mondta –, és eljött az idő, hogy hidat építsünk e szakadék felett.” A könyv egy ilyen hidat szerepét hivatott betölteni.

Az első magyar nyelvű megjelenésre komoly visszajelzésként értékeli a szerző azt az esetet, ami az ország prominens személyiségével történt. Az illető, egyébként nem zsidó ember, lapozgatta a könyvet, és egyszer csak megállt a szombati gyertyagyújtásról szóló résznél. Örömmel kiáltott fel: a felesége minden péntek este meggyújtja a gyertyákat, és ő most végre el tudja magyarázni az asszony-nak, miért fontos ez a hagyomány.

Jiszráél Méir Lau szerint a zsidó vallásra leleselkedő egyik nagy veszély a tudatlanság, amelynek sötétjét könyvével igyekszik eloszlatni. Hiszen, ahogy a műben írja egy helyütt: „tudd meg, hogy egész evilági életünk szukkában való lakozás, a levágott ágak múlt árnya, lehulló levele. Az egyetlen marandó szerzemény az Örökkévaló parancsa, amit teljesítéssel, a szellemi érték, amit megszerezte!”

Gáljuli

Rados Virág

Nemzetközi sajtótájékoztató

A Hitközség Dísztermében megtartott nemzetközi sajtótájékoztató vezette be a budapesti gettó felszabadulására emlékező és emlékeztető, idén hatvanhatodik alkalommal megrendezett eseményt.

Az írott és elektronikus média jeles képviselői előtt Vadas Vera üdvözlő szavait az elnökség tagjainak bemutatása (Deutsch Róbert főrabbi, a rabbitestület vezetője, Feldmájer Péter Mazsihisz-elnök, Streit Sándor, a BZSH elnöke, Somlai Tamás, az ortodoxia főtitkára), majd Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató alábbi beszéde követte.

Jiszráél Méir Lau most hetvenhárom éves, Lengyelországban született, Pjotrekov városában. Családjá mindkét ágában neves rabbikat találunk, híres tudósokat, jeles könyvek szerzőit, sok tanuló vonzó vallási főiskolák rangos mestereit. Ezt a csodálatos lengyel zsidó világot minden hagyományos színével, patinájával, hihetetlen értékeivel porig rombolta a második világháború, a náci hadigépezet. Auschwitz és Birkenau – s mindaz, amit e két földrajzi név jelképesen jelent – a zsidó tudomány és a judaista szellem temetője is volt. Ami belőle megmaradt, az Izraelben és Amerikában támadt fel – képtelen és tételes.

Jiszráél Méir Lau hetévesen élte túl a holokausztot – Buchenwaldba hurcolták. Felszabadulása után Palesztinába, Izraelbe mehett, ahol kiváló iskolákban tanult. Pályafutását abban a rangos tel-avivi zsinagógában kezdte el, ahol korán kitűnt egyszerű kapcsolattartó és tanítói képességével. 1971-ben Észak-Tel-Aviv rabbijává választották, s itt írta meg és adta ki rögtön híressé lett könyvét, azt a kötetet, amelynek címe ugyanaz, mint a most itt, Budapesten megjelent kiadásunké: „A zsidó élet törvényei”. E egyszerű összefoglalót azonnal több nyelvre is lefordították, így németre, angolra, oroszra és magyarra.

A magyar fordításnak Izraelben ráadásul két kiadása volt, amelyekből hozzánk is eljutott egy bizonyos mennyiség.

Méir Lau 1979-ben Natanja főrabbijává választották, ahol – édesapja emlékére – létrehozta az „Ohel Mose” jesivát. 1983-ban az immáron oly nagy tiszteletnek örvendő tudós rabbit beavastották az Izraeli Főrabbinátusba, s ezzel e kiemelkedő grémium legfiatalabb tagja lett. Pontosan tíz év múlva a vallási és világi értelemben egyaránt tekintélyes gyülekezet őt jelölte Izrael állam főrabbijává. Ezt a magas és felelősségteljes posztot egy évtizeden át töltötte be. Mint ilyen, a világ számos meghatározó vezető szemé-

lyiségével találkozott, s tucatnyi olyan országba látogatott, ahol nagyobb lélekszámú zsidóság él.

Kevés szabad idejében több maradandó tudományos és vallási könyvet írt, s egyebek között papírra vetette önéletrajzi ihletésű munkáját is.

Kádenciája végétével megválasztották Tel-Aviv és Jaffo főrabbijává. 2005-ben életútjért és gazdag tevékenységéért, az izraeli állam és társadalom szolgálatában elért eredményeiért megkapta az ország legmagasabb kitüntetését, az Izrael-díjat. Most – sokirányú munkája mellett – a jeruzsálemi Jad Vasem Intézet elnöke.

Korszakos könyvének két magyar nyelvű kiadása már megjelent Izraelben, ám a megújult, kiterjesztett és felülkelt zsidó élet itt, Magyarországon is igényelte, mondhatni kikövetelte új kiadását. A Mazsihisz eleget tett ennek az óhajnak, a kötet bemutatóját a szerző részvételével a Rumbach utcai zsinagógában tartották. Természetesen ez egy jelképes helyszín: mint önk is láthatták, méltatlan helyzetben van Kelet-Európa egyetlen Otó Wagner tervezte védett műemlék épülete. Sajnos anyagi forrásunk a felújításra nem áll rendelkezésre, e csodálatos épületgyűjtes jelenlegi helyzetére, e páratlan szépségű és adottságú épület megmentésére mindenképpen fel kell tehát hívni a figyelmet.

Nem először jár Magyarországon, 1994-ben részt vett az Emánuel Alapítvány megemlékezésén, amelyen ott voltak az akkori kormány képviselői, a társceházak legmagasabb méltóságai, a társadalmi élet kiválóságai. Ott elhangzott beszéde nagy hatást gyakorolt a jelenlévőkre, ezért is határoztuk el, hogy az autonóm ortodox hitközséggel közösen meghívjuk a gettó felszabadulásának 66. évfordulójára.

Nem véletlen, hogy idei első külföldi útja hazánkba vezetett, hiszen érzi és tudja annak fontosságát, hogy az Európai Unió elnökségét 2011. első félévében Magyarország töltsön be.

Rövid, kétnapos látogatása alkalmából fogadta őt Schmitt Pál köztársasági elnök a Sándor-palotában, valamint az Érseki Palotában Erdő Péter bíboros, prímás, esztergombudapesti érsek is. Találkozott a magyarországi neológ és ortodox hitközség vezetőivel, a budapesti templomkörzetek elnökeivel, a magyarországi rabbitestület tagjaival, a Budapesti Zsidó Hitközség elöljáróságával, az autonóm ortodox hitközség elöljáróságával és vezetőségével.

GYŐRI KRÓNKA

Az Új Élet hasábjain rendszeresen olvassuk a beszámolókat az ország különböző helyein működő hitközségeknél történt eseményekről. Ne maradjon ki Győr sem, ezért csokorba foglaltuk közösségünk életének emlékeztető pillanatait, közel egy évre visszatekintve. Ezzel is tudatjuk, hogy vagyunk, és igyekszünk legjobb tudásunk és lehetőségeink szerint ápolni hagyományainkat.

Imatermünk a csodálatosan felújított zsinagógához szervesen kapcsolódó tömbben található, összejöveleink helyszíne a valamikori kultúrterem. Emiatt egyik szemünk sír, a másik nevet. Nevet, mert az épület, amelyet elődeink hithű buzgalma emelt, feltámadt romjaiból, ma a város egyik

között 50 éve volt utoljára zsidó esküvő. *Dráucz Mónika* és *Villányi Ferenc* chátunájára sok rokon, barát, ismerős érkezett. A meghívók mellé a fiatalok egy tájékoztató füzetet készítették, melyben ismertették a szertartás részleteit, a szimbólumok magyarázatát, így azok számára is érthető volt minden mozzanat, akik még sosem vettek részt ilyen eseményen. Az esketést *Deutsch Róbert* főrabbi végezte, *Tóth Emil* főkantor és *Schwezoff Dávid* kántor közreműködésével. A régi falak csupa mosolygós embert láttak...

Június 13-án mártírjainkra emlékezünk. Győrből és környékéről több mint ötezer hittestvérünk esett a náci gyűlölet áldozatává. A megemléke-

zőkölködő előadást. Este a Győri Symphonic Band ünnepi koncertje következett.

Az eseményhez kapcsolódóan a zsinagóga ún. téli templomának karzatán *Nagy István* és *Villányi András* képeiből fotókiállítás nyílt az épület és a helyi zsidóság történetéről.

Délelőtt nagy érdeklődés mellett nyílt nap volt a zsidótemetőben. A közel százhusz embert *Villányi Tibor* hitközségi elnök kalauzolta. A karbantartásra nagy gondot fordítunk, a rendszeres kertápolásnak köszönhetően minden sír látogatható. A hozzátartozó nélküli, megdőlő sírokat folyamatosan állítatjuk helyre, egyrészt kegyeleti okokból, másrészt a balesetek elkerülése érdekében. A nem túl gyakran kapott adományokat ezekre a munkákra költjük. Volt olyan messziről jött látogató, aki nagyon elégedetten nyilatkozott, de akadt persze olyan is, aki a gyönyörűen fűvesített és gondozott külföldi temetőkhöz hasonlította az itthoni állapotokat. Sajnos nehéz nekik elmagyarázni, hogy elegendő pénz híján ezt nem tudjuk megtenni, a jelen állapot fenntartása is nagy erőfeszítésbe kerül.

Szukkotkor alkalmas hely híján sátorat ugyan nem tudunk állítani, de azért mindig igyekszünk kellő tisztelettel megtartani. Szimchát torával zártuk az őszi ünnepek sorozatát, természetesen nagy vidámsággal, cukorkadobalással.

November 14-én Budapesten, a Bálint Házban volt győri vonatkozású esemény. Nagy érdeklődés mellett itt is bemutatott *Nagy István* már említett *Sikoly c. könyvét*. A rendezvényre előzetesen meghívtuk a városunkból elszármazott hittestvéreket is.

Az ünnepek sorába az is beletartozik, hogy idős tagjaink születésnapjukon felköszöntjük. A csodák kategóriájába tartozik, hogy ezek a nyolcvanas-kilencvenes éveiket taposó emberek az átélte szörnyűségek után is ilyen magas kort értek meg.

Lassan elérkeztünk a fény ünnepéhez. Minden évben igyekszünk ezt emlékeztető tenni. Számítva a nagyobb érdeklődésre, ismét kölcsönkértük a zsinagógát, így nem kellett az imateremben szorongani. Az idén nyitottabbá vált az ünnep, a szervezésbe a Karzat Alapítvány, az Ót Templom Fesztivál szervezője is bekapcsolódott. A program első felében *Székhelyi József* színművész egyszemélyes, keserű hangulatú darabot adott elő nagy sikerrel *Salomon Béla* önéletrajzi írásaiból, *Murányi Péter* rendezésében. A kicsinyek külön tereben kialakított játszóházban tanulták a trenderlizést. Az est második felében *Tóth Emil* főkantor vezetésével a gyerekek meggyújtották a gyertyákat, majd filcből készült, chanukijával díszített kis tarisznyát kaptak ajándékba, benne csokival és más finomságokkal. Sokéves hagyomány, hogy ilyenkor meghívjuk *Schweitzer József* nyugalmazott országos főrabbit és *Várszegi Asztrik* pannonhalmi püspököt, főapátot. Örömmünkre ez alkalommal is megtisztelt bennünket, mindketten meleg szavakkal méltatták az ünnepet. Vendégeink voltak még a történelmi egyházak, valamint a megyei városvezetés képviselői, köztük *Szakács Imre*, a megyei közgyűlés elnöke. Győrből elszármazott hittestvéreink közül is többen eljöttek. A műsor után következett a hagyományos fánk elfogyasztása. Minden nagyon jól sikerült, a gyerekek, a vendégek jól érezték magukat.

Reméljük, az elkövetkező években is hasonlóan sokszínű és hagyományokban gazdag esztendő zárhatunk. Imatermünk pénteken és a nagyobb ünnepeken minden Győrből járó előtt nyitva áll.

Schiffer Olga

Egy szertartás a sok közül

gyöngyszeme. Visszakerült a kupolára a Dávid-csillag, és messziről, fényesen hirdeti az eredeti rendeltetést. A templomtérben helyet kaptak a szakrális tárgyak, így látni, hogy korábban ez nem hangversenyterem volt. A zsinagóga épülete már 42 éve a város tulajdona, jelenleg a Szechenyi Egyetem kezeli, melynek vezetőivel kiváló a kapcsolat, ennek hála a nagyobb eseményekre mindig „kölcsonkapjuk” a zsinagógát. És sír a szemünk, mert kevesen vagyunk. De lássuk, mi is történt tavaly.

A szombat bejövételét minden péntek este megünnepeljük. *Vértés Árpád* halála óta rabbink nincs, jelenleg *Gara István* kántor látja el a vallási teendőket. Harmadik éve talmud-tóra is működik hitközségünkben, ahol a tanításokat *Totha Péter Joel*, a Páva utcai körzet rabbija mondja el.

Rendre megtartjuk nevezetes ünnepeinket. Történetüket és az ilyenkor szokásos teendőket *Gara István* szokta ismertetni.

Januárban tu bisváltat, a szokásos finom gyümölcsökkel kezdtünk. Zájinj ádárt az utóbbi három évben kezdtük megtartani. Korábban mint vendégek Galántára utaztunk ki, ahol ez mindig nagy ünnepnek számít. Majd az ünnepelést hazai helyszínre helyeztük át, így azok a hittestvérek, akik nem tudtak eljönni Szlovákiába, a Villányi család jóvoltából megköszönhették az ízletes halászlét és diós halat. Persze emellett a kile nőtagjai sem voltak restek, süteményekkel gazdagították a lakomát.

A dunaszerdahelyi hitközséggel kialakult jó baráti viszonyunk és a határ közelségének köszönhetően gyakran átjárunk egymás rendezvényeire.

Púrirkor *Totha Péter Joel* rabbi idézte fel Eszter könyvét, majd *Vántus Janina* énekelt, végül *Gáti Oszkár* olvasott fel egy elbeszélést. A gyerekek a *Pürimi zsidongó* című könyvet kapták ajándékba, csokival tetézve. Terített asztal következett flódnival, kindlivel és más ínycsengéssel. Jó hangulatban telt az este.

Röpke hónap múlva már jött a peszach. Az ünnepre mosonmagyaróvári és szlovákiai (Dunaszerdahely, Galánta, Érsekújvár) hittestvéreinket is meghívtuk, akik nagyon szívesen jöttek. A Haggada felolvasása, a szédertálon lévő szimbolikus étkek elfogyasztása után jött a vacsora, melyet a kile nőtagjai készítettek.

Június 6-án varázslatos díszbe öltöztött a nagy zsinagóga, amelynek falai

zést minden évben temetőnkben tartjuk. Itt áll az a piramis formájú emlékmauzóleum, amelyet 1947-ben az akkori köztársasági elnök, *Tildy Zoltán* avatott fel.

A gyászünnepekre sokan elzáródokolnak az egész országból, de még külföldről is a győri kötődésük közül. Mint minden évben, most is jelen voltak a társsegélyezők és a városvezetés képviselői. *Villányi Tibor*, a hitközség elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd *Deutsch Róbert* főrabbi mondta el beszédét, a kántori teendőket pedig hagyományosan *Tóth Emil* főkantor látta el. Legyilkolt szeretteink előtt nem csak ez az egy nap tiszteleg. Pár éve emlékoszlopot állítottunk a zsinagóga udvarán, melyen közel négyszáz gyermek neve és az elhurcolásukig megélt életkorok olvashatók. A legfiatalabb tizennégy napos volt!

Következett ros hársáná, majd jom kippur. Ezúttal *Oláh Jánost*, az ORZSE docensét kértük fel, hogy kántorunk mellett vegyen részt az ünnep levezetésében. Aki csak ott volt, mindenki azt remélte, hogy neve az Élet könyvébe íratottt be.

Nagy őszi ünnepeink idejére esik az Ót Templom Fesztivál, amelyet a Karzat Alapítvány rendez néhány éve. Kevesen tudják, hogy a győri Kossuth Lajos utca az ország egyetlen olyan helye, ahol egy utcában öt történelmi egyház temploma magasodik. Ezt a kivételes helyzetet ismerte fel a Karzat Alapítvány, amikor elindította a nagyszerű programsorozatot. Minden nap másik felekezet templomunkba szerveztük. A kötet rengeteg fotóval, levéltári adattal kiegészítve ismerteti a hét év szégyenteljes és tragikus eseményeit, majd az újakezdet. A szerzővel *Néma Sándor* megyei főlevéltáros beszélgetett a mű megszületéséről. Ezután *Oláh János*, az ORZSE docense beszélt a győri zsinagógáról, majd „Írások a korabeli sajtóból” címmel *Gáti Oszkár* színművész felolvasását hallhattuk.

A zsidó imák zenei világáról *Tóth Emil* főkantor és *Schwezoff Dávid* tartott élvezetes, humorban sem

Felhívás

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alapszabályának 114/A. §-a alapján a Magyar Zsidó Kongresszus ülését **2011. február 20-án (vasárnap) 10 órára összehívjuk** a Budapest VII., Síp u. 12. szám alatt lévő Díszterembe

A kongresszuson részt vehet minden olyan önálló jogi személyiségű vagy jogi személyiség nélküli csoport, amely magát magyar zsidóként határozza meg és legalább az ülést megelőző 15. napon regisztrálás céljából részvételi szándékát bejelenti, és kinyilvánítja kötődését a magyar zsidósághoz.

A kongresszuson valamennyi részt vevő csoportot azonos jog illeti meg, a kongresszus a résztvevőkre nézve kötelező érvényű döntést nem hozhat.

Az ülésre való jelentkezés, a regisztrálás vagy a részvétel elmulasztása nem jelenti azt, hogy a kongresszus későbbi ülésein az adott csoport ne vehetne részt.

Az ülés a működési szabályait saját maga állapítja meg.

A korábban már regisztrált csoportoknak nem kell újból regisztrálniuk.

Az ülés napirendje:

Elnöki megnyitó

1. Öccellenciája Aliza Bin-Noun, Izrael állam nagykövetének előadása: „Izrael és Magyarország kapcsolatai” – helyzetkép

2. A legutóbbi ülés óta eltelt időszak áttekintése

3. Beszámoló a kongresszus bizottságainak működéséről

4. Zárszó

Dr. Feldmájér Péter
elnök

Zoltai Gusztáv
ügyvezető igazgató

Orbán: a kormány fellép a zsidóságot sértő jelenségekkel szemben

Orbán Viktor az Európai Zsidó Kongresszuson kifejtette, hogy a magyar EU-elnökség meghatározó eleme az emberi méltóság tiszteletben tartása, az Európában élő közösségeknek kijáró tisztelet feltétel megadása.

A magyar kormány elkötelezett amellett, hogy a társadalom értékes közosságának számító zsidóság jogait feltétel nélkül tiszteletben tartsák – biztosította *Orbán Viktor* kedden Brüsszelben *Mose Kantort*, az Európai Zsidó Kongresszus elnökét.

Kantor több más európai zsidó vezetővel – köztük *Feldmájér Péterrel*, a Mazsihisz elnökével és *Zoltai Gusztávval*, a szervezet ügyvezető igazgatójával – közösen találkozott az EU soros elnökségét ellátó Magyarország miniszterelnökével – tájékoztatta az MTI-t *Havasi Bertalan*, a kormányfő sajtóstábjának vezetője, aki maga is jelen volt az eszmecsere. A magyar kormány fellép az emberi méltóságot, illetve a zsidóságot sértő jelenségekkel szemben – jelentette ki a megbeszélésen a miniszterelnök.

Orbán kifejtette, hogy a magyar EU-elnökség meghatározó eleme az emberi méltóság tiszteletben tartása, az Európában élő közösségeknek kijáró tisztelet feltétel megadása. A zsidó vezetők megállapították, hogy a gazdasági válság következtében tavaly erősödött mind a hagyományos, mind az Izrael-ellenesség formáját öltő antiszemitizmus.

A találkozó résztvevői egyetértettek abban, hogy e tendencia megállítására európai politika feladata is. *Orbán Viktor* elmondta, hogy Magyarországon ugyanakkor az előző időszakhoz képest javult mind az általános értelemben vett politikai közhangulat, mind a zsidóságot övező közhangulat – közölte *Havasi Bertalan*. (MTI)

Körzeti választások

A Budapesti Zsidó Hitközség templomkörzeteinél a választások időpontjai az alábbiak:

- Bethlen téri körzet 2011. február 27., 9–12-ig
- Buda-Óbuda körzet 2011. március 6., 9–17-ig
- Dohány utcai körzet 2011. március 6., 8.30–12-ig
- Dózsa körzet 2011. február 20., 11–13-ig
- Hegedűs Gyula utcai körzet 2011. február 27., 9–13-ig
- Hunyadi téri körzet 2011. február 13., 10–12-ig
- Károli körzet 2011. március 6., 8–14-ig
- Páva utcai körzet 2011. március 6., 10–12-ig
- Pesterzsébet-Soroksár-Csepel 2011. február 20., 10–12-ig
- Újpest-Rákospalota-Pestújhely 2011. február 20., 10–12-ig
- Szeretkórház 2011. február 20., 10–12-ig.
- Vasvári Pál utcai körzet 2011. február 27., 9–12-ig
- Zuglói körzet 2011. február 27., 9–12-ig

Várhatóan ezen körzetek értesítése a www.mazsihisz.hu internetes oldalon, illetve a körzetek falújságjain kifüggesztve tekinthető meg.
BZSH Választási Bizottság

Szabadegyetem a zsidóságról

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem 2011 februárjától szabadegyetemet indít a második szemeszterre.

A kurzus résztvevői előadásokat hallhatnak a zsidó vallásról, kultúráról, történelemről. Az előadók az egyetem tanárai, professzorai.

Az előadások heti egy alkalommal – hétfőn – 17.30-tól 19.30-ig lesznek az ORZSE épületében (1084 Bp., Bérkocsis u. 2.).

A részvétel díjtan.

Részletes tematikát a kurzus indulásakor kapnak kézhez a résztvevők.

Az előadások heti egy alkalommal – hétfőn – 17.30-tól 19.30-ig lesznek az ORZSE épületében (1084 Bp., Bérkocsis u. 2.).

Az érdeklődés felmérése érdekében részvételi szándékukat szíveskedjenek jelezni a következő elérhetőségeken: szedit@or-zse.hu e-mail, illetve 06-20-347-9566 mobilszám.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Tallózás egykori zsidó újságokban

Munkácsi Bernát naplója

1.

A Libanon 1938. március–áprilisi száma részleteket közöl Munkácsi Bernát első oroszországi útja alkalmából készített naplófeljegyzéseiből. Az 1860-ban Nagyváradon született nyelvész, etnológus Munkácsi (eredeti neve: Munk) mindössze 25 éves volt ekkor. Az „Úti napló” a nyelvtudós, a magyar összehasonlító nyelvtudomány egyik legjelentősebb mesterének sajátos hangú emlékeit őrzi, fiatalkori élményeinek mozzanatait rögzíti. A napló gyöngybetűkkel írott szövege két vonalazott füzet számozatlan oldalain maradt ránk. Az első keltezés 1885 áprilisából való, a helyszín Varsó, az utolsó hely- és időpont-megjelölés Novoszibirszkben íródott, ugyanazon év november 1-jén. A feljegyzések anyaga tartalmas és sokrétű, nyelvi és etnográfiai adatokat közöl, ír a Szibéria viharos pusztáin élő népek ünnepeiről, népszokásairól, szerszámaikról, eszközzeiről, ruházatáról, a lakodalmakról, a temetésekről és áldozati szertartásokról, mélyenszántó, izgalmas, kalandos útleírás szövevényeibe ágyazva mindezt, különös tekintettel a finnugor eredetű vogulokra és osztjakokra, akinek tanulmányozása közelebb vitte a magyar népet őseredetéhez. A nagynevű kortárs finnugor nyelvész, turkológus, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a 85 éves korában, 1945 januárjában a nyilasok által legyilkolt dr. Kúnos Ignác így írja le 1879-ben, 19 éves korukban történt megismerkedésüket: „Munkácsi Bernát volt az a lángoló szavú, lelkes beszédű ifjú, akinek az 1879. év nyárutóján Budapesten társává szegődtem, [...] Budenz, Vámbéry és Somogyi tanítványának az egyetemén. [...]

...közösen pályáztunk és később közösen nyertünk egyetemi és akadémiái pályadíjakat, a báró Eötvös József ösztöndíjat kettőnk között osztották meg, két munkánkat közösen írtuk, együtt tettük meg a felette vesződések, és gyermekifjainak veszedelmes gyalogutunkat a moldvai csánigok közé, [...] egy időben lettünk akadémikusokká, [...] egyidőben keltünk tanulmányutunkra, Munkácsi a finnugor nyelveknek borongós szibériai területeire, én meg a napsütéses Kelet török televényeire.”

Nyelvmesterei utazásai során csuvas segítőitársai voltak. Munkácsi mesterének, Budenz Józsefnek biztatására és tudós szándékának megfelelően, tanulmányútjának minden érdekese részletét rögzítette.

„Jól aludtam, úgyhogy a Minszen való kiszállás egészen feleslegesnek mutatkozott – írta naplójába 1885. április 14-én. – A zsidóság, mely idáig igen sűrűn mutatkozott, útítársamnak több megjegyzésre nyitott alkalmat. [...] Ma ismerkedtem meg Wilhelm Wolfberg úrral, akinek Moszkva mellett nagy gyára van, és aki az orosz nyomás miatt kénytelen volt kikeresztelkedni. Lelkében és érületében azonban zsidónak mondotta magát. [...] Ismét felmerült a zsidókérdés, kísérom Guye úr azt állítja, hogy ő úgy érzi, hogy ez a faj még megvalósítja örök ideálját, még fog valahol államot alkotni – bár nem éppen a régi hazájában. Ez ellenében igyekeztem kimutatni, hogy ma a zsidóság csak vallás, nem képez nemzetiséget, és egyáltalán nincs meg az a tulajdonsága, mely akár mint fajt államalkotó képesség ruházná fel. (Szerencsére nagyot

tevéde.) G. úr nézeteiben arra támaszkodik, hogy 1. a zsidóság gazdag, 2. hogy rendkívül kitartó és szívós a törekvéseiben. Pedig az első nem áll, mert aránylag ugyanannyi szegény és nyomorult van a zsidók között is, mint másutt. Továbbá az a híres szívósság is csak addig tart, míg nyomás alatt vannak, ha ez megszűnik oda a vallás iránti tisztelet is.”

Idézzük egy pillanatra Kúnost, aki ezzel kapcsolatban a következőket írta:

„Rajongásig szeretett tanárunk Budenz József volt utazásunknak erkölcsiekben és anyagiakban egyaránt lehetővé tevője. Munkácsinak egy akadémiai alap jövedelmét juttatta, engem meg a zsidó hitközség által látott el némi útravalóval.

– Nem sajnálom tőle azt a háromszáz forintot – mondta a pesti hitközség akkori elnöke Wahrman Mór a közbenjáró Goldzihernek, – pedig majdnem biztosra veszem, hogy ha majd viszi ez a Kúnos valamire, hát fordít a hitének ő is.”

Nos, egy biztos. Munkácsi Bernát, ez a lelkes magyar néprajzos, aki 1880-ban, húszévesen bejárta a csánigó falvakat, hogy azok nyelvét és népszokásait tanulmányozza, 1885-ben pedig a Káma folyó környékén lakó votjákoknál (udmurtoknál) meg a szimbirszi csuvasoknál, később pedig a nyugati-szibériai voguloknál (mansyiknál) járt gyűjtőúton, és talán az is igaz, hogy nem hitt a zsidó nép államalkotó erejében, tény azonban, hogy ez a lelkes magyar néprajzkutató mindvégig vallásához hű, derék, jó zsidó maradt.

„Este a zsinagógában – jegyezte fel naplójában Moszkvában, 1885. április 17-én. – [...] Végre hosszas kereséssel a Szasszó-Glinacsesszkoj sikátornak egy jeltelen, magtárnak látszó helységében megtaláltam amit kerestem. Az Egy Isten tisztelete mily eldugott helységben, mily szomorú magányban elhúzóda történi! Mint Guye úrtól értesültem a zsidók csak pár év óta türetnek meg itten, szerinte még három-négy évvel előbb csak kormányzó engedéllyel időzhettek itt 3-4 napon át.

Talán innen magyarázható, hogy az imahelység is mintegy elbűvik. Feltűnő, hogy sehol egy héber nyelvű feliratot sem találtam... [...] Itt a női karzaton rácsozat nincs, emelvény elől csupán, a szent függönyön cári korona és sas, és több mint húsz tagú a chorus. De azért a község igen vallásos, ima végeztével egy külön szobába gyűltek és imádkoztak, kik a borhu imában nem részesültek.”

A vallását szerető, értő, gyakorló és tudó zsidó ember nyilvánul meg írásaiban. Ha csak teheti, zsinagógába megy. Másnap, április 18-án így ír erről:

„Ismét a zsinagógába indultam, hálás érzélemmel, hiszen elértem az első hetet ezen a számomra idegen földön. Az itteni község nagyon vallásos, mindenki leeresztett thalithal, kivéve a chorus tagjait. Érdekes különösségek: előbb kiáltják a ja'amod-ot, aztán a miseberách, a haftorához egy külön tekeréset vesznek elő, minő a thoráé, és abból a szakaszt az előolvasó ép úgy olvassa, mint a thora szakaszt, a haphthorához nem ismétlik az utolsó mondatokat, és a felhívott csak az áldás mondatokat mondja el, jekumpurkán és miseberách után 5 külön miseberách következett halottakért, esetleg ezeket nálunk thoraolvasás közben végzik, a cárért való ima után következett egy miseberách betegéért. Kihirdetést nem hallottam. De érdekes, hogy midőn a thorával a bevitelkor körüljárnak, a hakkafhah közepén a chazan megáll, és hangos szoltárt énekel a chorussal. A megjelent nők parókások voltak.”

(folytatjuk)

kovács

Magén István

OLVASÓINK ÍRJÁK

Háromnapos zsinagógalátogatás

A hódmezővásárhelyi hitközség tudatosan törekszik a zsidó egyházi és világi emlékhelyek megismerésére. Ezúttal Raguczki Gábor kántor vezetésével háromnapos felvidéki zsinagógalátogatásra szervezett kirándulást. A szálláshely kiválasztása is kézenfekvő volt, a kántor úr Miskolc környéki, arnóti családi háza. Több tanulmány is érintette, hogy a közel háromszáz évre visszatekintő vásárhelyi zsidó hitéletben a Felvidékről idekerült rabbik és tanítók meghatározó szerepet játszottak.

Utunk első állomása Mádra vezetett. Itt az 1790-es években épült barokk zsinagógát néztük meg, amely Magyarország világhírű műemlékei közé tartozik a rabbi házával és a jesivával.

Innét Bodrogkeresztúrra, Steiner Sája (1851–1925) chászid rebbe házába látogattunk, ahol éppen két Izraelből érkezett jámbor zsidó imádkozott. (Érdekes ségként: ők még aznap visszarepültek hazájukba.)

Este a Miskolci Nemzeti Színházban a „Menyasszonytánc” c. előadást néztük meg.

A sabbát a kassai imaházban köszöntött be számunkra. Az istentisztelet után baráti beszélgetésen vettünk részt a helyi hittestvérekkel. A Puskin utcai nagy zsinagógát is megtekintettük.

Harmaidnap a határon inneni nevezetességeket néztük meg.

Kis Lajosné

Születésnap

A levelet a Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítványtól kaptam, teljesen váratlanul. Nem lehetett meghatódás nélkül olvasni a sorokat. „Születésnapod alkalmából nem kívánok egyebet, csendes lépteidet kísérje szeretet, szívedben béke, lelkedben nyugalom, légy boldog ezen a szép napon.”

Születésnapom egybeesik a gettóból való kiszabadulásunkkal. Ennél nagyobb, szebb ajándék nem tudom, létezik-e.

Bár csak hatéves voltam, mégis sok mindenre vissza tudok emlékezni.

A Népszínház utca 29.-ben laktunk, a kijelölt csillagos házak egyikében. Amikor láttam a felnőtteken, hogy sárga csillagot hordanak, sírva kértem édesanyámat, hogy én is kaphassak egy ugyanolyant, mint amilyen neki van.

A gettó felé vezető út nagyon hosszúnak, fárasztónak tűnt. Édesanyám óriási batyut vitt magával, benne voltak a legszükségesebb holmik, a három gyereké, 4–6–10 éves lányaié, és a sajátjai is. Vonultunk a Népszínház utcán végig, nagy volt a hangzavar, az erkélyekről hangos zene szólt, szőnyegeket, kendőket lobogtattak, tapsoltak, kiabáltak felénk. Átmentünk a Körúton, a Nyár utcán is mentünk. Amikor elértük a Klauzál teret, megálltunk, le kellett adni az ékszereket, amiket a téren levő rácsos szemégyűjtőkbe dobáltattak velünk. Figyelő tekintetek kísérték a mozdulatokat. Egy rendőr kiszóllította a sorból édesanyámat, egy kapulijban meggyőződött arról, hogy valóban állapotos-e. Mi egymáshoz bújva, rettegve vártuk visszajöttét. Utána már mehettünk a többiekkel a kijelölt gettóba. A ház címét sem felejtettem el: Holló utca 12., második emelet huszonkettő.

Gettó és a hetedik születésnapom – egybeforrtak. Akkor hagyhattuk el addigi börtönünket.

Az alapítványról amit tudok: teszik a dolgukat, mindig valamivel bővítik a szeretet, megértés kifejezésre juttatását, amit jól mutat szívhez szóló születésnapos köszöntőjük.

Szeretném megköszönni sok idős ember nevében áldozatos munkájukat, a vezetőiket és a szociális munkásokat egyaránt.

Az én fantáziámban az jelent meg, hogy talán van egy kis irodája a vezetőségeknek, ahol egy külön táblára teszik ki az elismerő sorokat tartalmazó leveleket, amiket a segélyekért, az anyagi támogatásért, a segítség felajánlásáért, a zsidó ünnepek alkalmából elküldött szép levelekért, a születésnapos köszöntőkért kapnak.

Az is az én képzőlézőm szüleménye, hogy minden új év elején cserélődnek a levelek, a régié helyébe újak kerülnek.

A legvégén a tábla hiába várja a kedves, elismerő sorokat. Harminc, negyven év múlva már nem lesz olyan holokausztúlélő, aki segítségre szoruló. Mi tudjuk mindnyájan, hogy miért.

Persze rászorulók mindig lesznek, a segíteni akarás szándéka élni fog tovább, nem holokausztúlélőknek elnevezéssel, hanem valami más címen.

A soá történelemmé válik, tanulni fogják majd a gyerekek, mint mi annak idején pl. 1948-at, március 15-öt vagy a Tanácsköztársaságot.

Emléke örökké élni fog, nem szabad, nem lehet elfelejteni. Elsősorban a zsidó emberek szívében él, hiszen nincs közöttünk olyan család, amelyiket ne érintette volna a sok igazságtalanság, borzalom.

Én megélem, te méssz, ő meg, mi megünk, ti mentek, ők mennek.

Orlik Szidónia

Megmenekültek

Kicsi nép a magyar, még kisebb a magyar zsidóság, és szét van szóródva a világ minden részén. Ezért olvassuk olyan nagy örömmel többek között távol Ausztráliában is dr. Dobos Erzsébet Megmenekültek című könyvét, amely ezekben a napokban került a kezünkbe.

Az egész úgy azzal kezdődött, hogy az Új Élet egy hirdetéssel lepte meg a magyar nyelvű zsidó világot, miszerint Dobos túlélőket keres a spanyol házakból egy könyv megírása okán.

Mint hogy a lap állandó ortodox olvasója vagyok, azonnal érintkezésembe léptem Erzsébettel, felajánlottam szerény segítségemet mint 9 éves korban „megmenekült”, aki Sanz Briz és Giorgio Perlasca hősiességének köszönheti életét.

Hasonló cikk jelent meg az izraeli magyar újságban is.

Innentől kezdve egyre nőtt a jelentkező túlélők száma. Dobos Erzsébet felkeresett összesen 20 olyan személyt, akik hajlandóak voltak segítséget adni, elmesélni, hogyan történt ez a csoda, miképpen menekült meg 5000 zsidó nyolc hivatalos spanyol házból a náci uralom alatt. Dobos elutazott a soamúzeumba Amerikába, és végighallgatta az életben maradtak szavait. Ezenkívül nem nyugodott, míg ezeket a történeteket le nem fordították spanyolból és angolból magyarra.

A könyv történelmi érték az utókor számára. Különböző korszakokban adnak a mesélők hasonló leírást. Úgy Perlasca közbelépése a nyilasok gyilkos próbálkozásainál, mint az élelem- és gyógyszerellátás biztosítása hozzásegített a cél eléréséhez: a fasiszták nem tudták elhurcolni a védetteket, és majdnem mindenki túlélte a borzalmakat.

Sanz Briz zcl. és Perlasca zcl. egyaránt megkapta Izrael államától az Igaz Ember kitüntetését.

Mi, úgy a közreműködők a könyvben, mint olvasói világszerte, köszönetünket nyilvánítjuk Dobos Erzsébetnek a kötet megírásáért és kiadásáért. Szeretnénk látni több ilyen művet a könyvesboltokban. Tisztelettel a „megmenekültek” nevében:

Arje Singer, Sydney

A gettó áldozataira emlékeztünk

Hatvanhatodik esztendeje minden év január 18-án (is) emlékeztünk. A zsidóságnak nem nehéz emlékezni. Még emlékeztetni sem kell. Az elmúlt időszakban gyakorta kényszerült verbálisan elszentelni a holokausztot megelőző évek ellenséges hangulatát, előszobáját a végkifejletnek, ezen a módon is átélni a 20. század egyik legrettenetesebb időszakát.

A Budapesti Zsidó Hitközség és a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség idén a Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren tartotta megemlékezését a budapesti gettó felszabadításáról. Az esemény szónoka Jiszráél Méir Lau, Izrael volt országos főrabbija, Tel-Aviv vezető főrabbija, a Jad Vasem Intézet elnöke volt.

A megemlékezésen túlélők, a második- és harmadgeneráció középkorújai és huszonevesei álltak közel egymáshoz, mintegy erőt sugározva. Eljötték zsidók és nem zsidók, részvételük – túl az emlékezésen – kiállítás az erőszakmentes, de felejtésre nem készítő országért.

Megjelent (a teljesség igénye nélkül) az ország miniszterelnöke és a kormány nevében *Semjén Zsolt*, a KDNP részéről *Harrach Péter* és *Lukács Tamás*, *Boross Péter* volt miniszterelnök, *Mesterházy Attila* (MSZP), *Schiffer András* (LMP), *Thürmer Gyula* (Munkáspárt), miniszteriumok felelős tisztviselői, *Valenta László* (Belügyminisztérium), *Hóvári János* és *Szabó Stefánia* (Külgügyminisztérium), *Galik Gábor* kabinetfőnök (Közigazgatási Minisztérium), *Szászfalvi László* (KIM), *Lomnici Zoltán* (Legfelsőbb Bíróság), *Varga Zsolt* (Legfőbb Ügyészség), *Gulyás Kálmán* (Képviselői Irodaház), az Állami Számvevőszék képviselője, valamint *Tóth Tamás* és *Perlaki Orsolya* (BRFK).

Részt vettek az eseményen a háználba akkreditált nagykövetségek első emberei vagy helyettesei: *Aliza Bin-Noun* (Izrael), *Gregory John Dorey* (Nagy-Britannia), *Roman Kowalski* (Lengyelország), *Tamara Guttman* (Kanada), *Dorothee Janetzke-Wenzel* (Németország), *Alekszandr Alekszandrovics Tolkaics* és *Selucsenko Pavel Jevgenyevics* (Oroszország), *Eleni Tsakopoulos Kounalakis*, *Aron Feit* és *Mézes Linda* (Amerikai Egyesült Államok).

Megjelentek a társgeyházak prominensei: *Schnell György* (*Erdő Péter*

Majse főrabbi, *Zév Paskesz* főtitkár és *Kesztenbaum Árje*, a *Mazsihiszt* és a *BZSH-t Feldmájer Péter*, *Streit Sándor* elnökök, *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató képviselte, valamint megjelentek a rabbi- és a kántorkar tagjai, templomkörzetek elnökei, előljárói, a Hitközség vezető tisztségviselői.

Az eseményen a Goldmark és a Dohány utcai zsinagóga egyesített férfi kórusát *Somló Andor* vezényelte, gyászszólistákkal *Kesztenbaum Árje* és *Tóth Emil* funkcionált. Záróaktusként a megemlékezés szónoka recitálta a Kádís imát.

A beszéd

Ötven évvel ezelőtt kezdődött meg Jeruzsálemben az Eichmann-per. Úgy érzem, hogy ez alkalommal Gideon Hausnernek, a tárgyalás főügyészének szavait kell megosztanom önökkel, mivel a vádlott a népi írtás büntetést követelte el az európai, közöttük a magyar zsidóság ellen.

„Az Eichmann elleni per megindításakor nem egyedül állok itt. Velem együtt hatmillió vádló van. Ők nem tudnak felállni, nem tudják az üvegkalitka felé azt kiáltani: Vádolom! Mert hamvaik szétszóródtak Auschwitz lankáin és Treblinka mezein, lemosódtak Lengyelország folyóin és beborították egész Európát. Vérük égbe kiált, de hangjuk már nem hallatszik. Ezért az ő nevükben is kezdem meg a vádirat ismertetését.”

Az Eichmann-per talán legmegrendítőbb tanúvallomása az egykori táborlakó íróé volt. Beszéde mindössze kilenc percig tartott, ennek legemlékezetesebb pillanata, amikor felidézte Auschwitzban azt a helyet, ahol Mengele vezette a szelekciót. Volt a túlélőnek egy mondata, amivel én magam nem értek egyet, miszerint Auschwitz egy másik bolygó volt, egy másik világ...

Ne felejtjük el, hogy azok az emberek, akik a szörnyűségeket véghezvitték, akik felelősek, klasszikus zenét hallgattak, gyermekeket öleltek át, gyermekeket csókoltak meg, de ez mégsem akadályozta meg őket abban, hogy gyermekeket szakítsanak el anyáiktól.

Szerintem az egyik legfontosabb emlékeztünk arra, hogy Auschwitz a mi világunk része volt ezen a bolygón. Kétéves voltam ezen a plané-

mitizmus oka iránti érdeklődésem. Sok időt töltöttem kutatással, de még mindig nem mondhatom azt, hogy megértettem volna a miértjét.

Még a háború előtt Lengyelországban azt mondták, hogy azért nem szeretnek minket, zsidókat, mert strájmiliban, feketében, szakállasan, cicesszel járunk, nem ismerjük a lengyel nyelvet. De ha úgy öltöznénk, mint ők, ha úgy beszélnénk, mint ők, ha úgy viselkednénk, mint ők, akkor szeretnének bennünket, akkor magukhoz ölelnének bennünket, s még a testvéreik is lehetnénk.

Ehhez képest Németországban a zsidók úgy öltöztek, mint a németek, nem jártak feketében, nem voltak szakállasok, Einsteinek, Rothschildokat adtak a világnak. Ott azt mondták, hogy a zsidók csak lakásfoglalók, menjenek haza.

Minden metrőállomáson látni lehetett a feliratot: „menjete vissza Palesztinába”, akkor majd szeretni és tisztelni fogunk benneteket.

És lám-lám, hazamentünk. 1948-ban elérkeztünk haza, és megalapítottuk Izrael államát. És most szeretnek bennünket? Az antiszemitizmus örülte fajt, mint egy ragályos betegség, egyre jobban terjed, s ha nem teszünk ellene most, hatvan év után sem, akkor terjedése még tovább folytatódik.

Mi, zsidók, miután hazamentünk, sosem fenyegettünk másokat, sosem sodortunk veszélybe más népeket. Mindig békejobbot nyújtottunk, de amit szeretnénk, ami nyugalmat hozna, s amiért imádkozik minden zsidó minden nap a világ minden részén – a béke nem jött el.

A zsidók tehetségűek, tudásukat, energiájukat mindig azon országok, népek, nemzetek javára igyekeztek fordítani, ahol éppen éltek, és csak pár dologt kértek cserébe: békeséget, megértést, s talán előbb-utóbb egy kis barátságot.

Megkérdeztem II. János Pál pápától, amikor Castel Gandolfóban meglátogattam, véleménye szerint megszüntethető-e az antiszemitizmus, hiszen János Pál lengyel volt, saját szemével látta Auschwitzot, a haláltáborokat és a pusztítást. A pápa azt mondta: talán ha kettőnk, egy képen láthatnak, ez kiránthatja a primitív antiszemiták (így fogalmazott) lábai alól a talajt.

Ebben az alagútban – amely maga volt a második világháború – ha a végén a fényt nem is láttuk, közben egy-egy pislákoló csillag mégis beragyogta az emberi hitet. Ezek a csillagok olyan Igaz Emberek voltak, mint például Raoul Wallenberg, Oscar Schindler vagy a bécsi japán konzul. Olyan emberek, akik életüket veszélyeztetve tettek annak érdekében, hogy zsidókat mentse. A Jad Vasemben, a jeruzsálemi Holokauszt Múzeumban név szerint ismerjük ezeket az embereket. 23 ezer ember. Lehet, hogy ez nagy számnak tűnik, de ha ezt népekhez, teljes országokhoz hasonlítjuk, akkor már nem beszélhetünk olyan sok emberről, akik életüket mentették a vérszörnyűségektől.

Ebben az időben, korban, ha az Igazakat leszámítjuk, a világ három részre volt felosztható. Az első maguk a náci, és itt nem csak a náciakra, antiszemitaakra vagy szélsőjobb-oldali pártokra gondolunk, hanem a kollaboránsokra is.

Mindenkire, aki velük együttműködött. A második rész az áldozatok. Sokan mondják – mondtuk már mi is – azt, hogy nemcsak zsidó, hanem roma áldozatok is voltak, és nagyon sokan mások is.

Harmadikként azok, akik álltak, és nem tettek semmit. Aktívan nem vettek részt a pusztításban, kollaboránsok sem voltak, de nem segítettek, és nem tettek semmit azért, hogy az áldozatok megmenekülhessenek.

Most, 66 évvel azután, hogy a budapesti gettót felszabadították, ezen a harmadik részen kell nagyon el-

gondolkodni. Vajon ma már más-e a helyzet?

Zsidó testvéreimnek, akik itt állnak ezen a megemlékezésen, mondani szeretnék valamit. Mi mindig nagyon értettünk ahhoz, hogyan kell együtt meghalni. Auschwitzban, amikor elvitték a magyar zsidókat, egyik sem kérdezte meg a másiktól, hogy mennyire bölcs, mennyire tanult, melyik zsinagógából való, vajon rabbi fia-e vagy paraszté. Nem kérdezték meg, mert tudták azt, amit ellenségeink is tudtak, hogy a zsidó nép EGY!

Talán elérkezett annak az ideje, hogy meghallgassuk egymást, hogy átöleljük egymást, hogy megint tudjuk azt, amit ellenségeink is tudnak, azt, hogy mi EGY nép vagyunk.

Zsidó testvéreimnek elmondanék még egy nagyon fontos dolgot. Ha visszaemlékezünk, 1976 nyarán elterítették egy Air France-gépet, és Entebbebe vitték. Az utasok szelekciót estek át, a nem zsidókat elengedték, míg a zsidók továbbra is túszok maradtak. Az izraeli légierő gépe megérkezett, az elfogott embereket kiszabadították. Ilyenkor akaratlanul is eszébe jut az embernek, mi lett volna akkor, ha Izrael államát tíz évvel korábban alapítják meg. Nem 1948-ban, hanem 1938-ban. Vajon meg lehetett volna-e akadályozni a második világháborút, vajon lehetett volna-e tenni valamit a zsidóságért?

Tehát, akármennyire is kritizálják, akármilyen is mondanak Izrael államáról, nagyon fontos, hogy megértsük központi és rendkívüli szerepét mind a zsidó nép, mind talán az egész világ életében.

Nem szabad elfelejteni, s ez az utolsó dolog, amiről most beszélni szeretnék, hogy amikor a náci háborút hirdették a zsidók ellen, akkor a zsidóság ellen is háborút hirdettek.

Gondoljanak, emlékezzenek a Mein Kampfra, a nürnbergi törvényekre, a Kristallnacht-ra, arra az éjszakára 1938 novemberében, tíz hónappal a háború kitörése előtt, amelyen több ezer zsidót öltek meg, több tucat zsinagógát gyújtottak fel, és amellyel megkezdődött a zsidók összegyűjtése.

Hitler tudta, hogy a zsidóság lé-

nyege a zsinagógában, a kultúrában, a tradíciókban van, és ha le akarja győzni őket, pontosan ezek azok, amelyeket először kell elpusztítani.

Tehát ezért: aki ma hátat fordít a zsidóságnak, az ugyanolyan kollaboránsnak minősül, mint akik annak idején segítettek azokat, akik az egész zsidóság ellen hirdettek háborút.

Szeretném elmondani az egybegyűlteknek, a világ legnagyobb országait képviselőknél és a magyar kormány részéről megjelenteknek, HOGY MI NEM FELEJTÜNK! És nagyon fontos az, hogy ma már megértik a világ vezetői és önk is, milyen fontos emlékezni, milyen fontos emlékeztetni.

Itt vannak most a Holokauszt Múzeum vezetői is, ők ugyanolyan jól tudják, mint én, hogy világszerte egyre nagyobb figyelmet kap a holokauszt. A Helsinkiből, Melbourne-ből vagy akár Dél-Afrikából érkező fiatalok talán mosollyal az arcukon térnek be a múzeumba, de úgy jönnek ki onnan, esetleg kicsit szomorúan, hogy a látottak felkeltették a téma iránti érdeklődésüket.

2011. január 18-án meg kell értenünk, milyen fontos emlékezni, s ezzel talán megindulhat egy folyamat, egy út a közös szeretet, barátság, esetleg a testvériség felé is, hogy soha többé ne történhessen meg hasonló népirtás a világon.

Így emlékezett a magyarországi zsidóság a 66. évfordulón a szovjet hadsereg által felszabadított budapesti gettó áldozataira.

Gál Juli

Protokoll

A főrabbit fogadta *Schmitt Pál* köztársasági elnök, találkozott *Erdő Péter* bíborossal, a Páva utcai Holokauszt Emléközpontban megtekintette a kiállítást, ellátogatott a Wesselenyi utcai iskolába, díszvacsorán vett részt az ortodox hitközségen.

Látogatásának egyéb eseményeire következő számunkban visszatérünk.

bíboros helyett, katolikus egyház), *Mohos Gábor* (katolikus püspöki kar), *Gáncs Péter* (evangélikus egyház), *Csernák István*, *Iványi Gábor* (metodista egyház), *Szebek Imre* (Ökumenikus Tanács) és *Méző Mátyás* (Krisna-tudatú Hívók Közössége).

Eljötték a Nemzeti Emlékhely Kegyeleti Bizottság tisztségviselői, *Pálinkás József* (MTA), *Téglássy Ferenc* (MTV), a Holokauszt Múzeum részéről *Harsányi László*, *Martinkovits Judit* és *Székely Gábor*.

A megemlékezést megisztelték jelenlétükkel a különböző kerületek (V., VII., XI., XIII., XIV.) első emberei vagy helyettesei.

Mások mellett láthatunk még *Mécs Imrét* (SZDSZ) és *Szabó Zoltánt* (MSZP) is.

A szervezők-rendezőik részéről az ortodox hitközséget *Weiszberger*

tán, ezen a földön, amikor Lengyelországban kitért a háború. Nagyon sokáig nem is értettem, mi történik, egészen addig, amíg 5 és fél éves koromban el nem vitték apámat, majd később minket is, először munkatáborba Lengyelországba, majd koncentrációs táborba Buchenwaldba. 1945 áprilisában szabadítottak fel bennünket az amerikaiak. Kisgyerekként, akár egy kis állat, valójában nem is értettem, mi folyik körülöttem. Egyetlenegy kérdés fogalmazódott meg bennem akkor: az, hogy miért? Mi rosszat tettem én, hogy megérdemeltem ezt a fájdalmat, hogy mi megérdemeltük ezeket a kínzásokat, a bátyám, édesanyám, édesapám mit tettek bárki ellen, amiért ezt megérdemelték volna?

Később, amikor felnőttem, ebből a kérdésből fejlődött ki az antisze-

Ünneplők és ünneprontók

A magyarországi zsidóság nagy örömmel fogadta Jiszráél Méir Lau, Tel-Aviv-Jaffa főrabbija Budapestre érkezését. Néhány, jelentéktelen létszámú, de ehhez képest hangos csoport mindent megtett, hogy N. K.-val, lapunk egykori cikkírójával az élen megakadályozza a látogatást. Ő és társai a hírhordozók szinte minden „műfajában” bombázták a közvéleményt, elképesztő rágalmat szórva a szervezőkre, a hazai zsidóságra, háttérbe szorítva a különleges esemény tulajdonképpeni célját: méltó módon megemlékezni a budapesti gettó áldozatairól.

Kérjük az Örökkévalót, hogy SZOLÁCHTI – bocsásson meg nekik, ahogy minden évben így tesz, de csak akkor, ha belátják hibáikat és bűneiket.

(kápé)

Lówy Tamás főrabbi 60 (bis 120!) Streit Sándor elnök 60 (bis 120!)

Hegedűs Gyula utcai zsinagóga, hétköznapi délután, a mincha-márv ideje. Amint elkezdődött az istentisztelet, „hosztész” irányította a későbbi vendégeket az emeleti klubhelyiség felé. Egyre többen érkeztek a templomkörzet főrabbija, *Lówy Tamás* születésnapjára, csupán az éppen funkcionáló ünnepelt nem sejtett semmit. Amikor

után a jubiláns megköszönte a kis ünnepeket: a meglepetés sikerült, nyugtázta. Hálával tartozom az Örökkévalónak – mondta –, hogy olyan családba szülehettem, ahol a zsidóság szeretetére, tisztelésére neveltek, s ahol a „zsidónak lenni” létkérdés volt. Majd így folytatta: Szeretettel és bizalmával ajándékozott meg a Teremtő saját családom, fele-

kat is biztosította, a körzet elöljárói és a zsinagóga kiléje.

Tovább ünnepeltünk, ez alkalommal a BZSH elnöke, a Nagyfuvaros utcai zsinagóga világi vezetője, *Streit Sándor* hatvanadik születésnapjára telt meg a körzet emeleti díszterme.

Eljöttek nemcsak a fővárosból, de vidékről is, ott volt – a teljesség igénye nélkül – *Feldmájer Péter* Mazsihisz-elnök, *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató, *Lówy Tamás* főrabbi, *Róna Tamás* és *Glitzenstein Smulik* rabbik és *Szerdócz Ervin* rabbi-helyettes, kántorok, templomkörzetek elnökei, elöljárói, a Hitközség dolgozói, családtagok, rokonok, barátok, ismerősök, hogy jókívánságaikkal halmozzák el a születésnapot. Éppúgy meglepetésszerű volt ez is, mint a Hegedűs Gyula utcában néhány nappal korábban megtartott hasonló rendezvény.

Feldmájer Péter gratulált, majd néhány szóban beszélt arról a családi háttérrel, amely elengedhetetlen a nyugodt, kiegyensúlyozott élethez, a feladatok maradéktalan teljesítéséhez.

Zoltai Gusztáv elmondta: amit *Streit Sándor* a körzetért, a Hitközségért tett és tesz, azt nehéz szavakkal kifejezni. Hagyományokhoz ragaszkodó emberként biztosította arról, hogy az állandó rabbi és kántor jelenlegi hiányát igyekeznek megoldani.

Mester György a vezetőség tagjaként és gyermekkorától jó barátként

Mindig csak örömben!

az „előreklődött kémek” jeleztek, beüzemelték a dúsán terített asztalon az óriási torta köré elhelyezett tűzijátékot, a lámpák kihunytak, a belépő születésnapos arcán leírhatatlan öröm, meghatottság, zavar... Biztosan nem hagyta volna jóvá, ha a szervezők az előzetes engedélyt kérik. Ő nem szereti, ha a fókuszban van, ha kap – sokkal inkább adni szeret. Csendesesen, pátoszmintesen, szívből.

Nos, az első köszöntő a körzeti elnök *Egri Oszkártól* hangzott el. Többek között elmondta, hogy két csapat van itt: azok a hittestvérek, akik nap mint nap eljönnek, valamint azok, akiket a szeretet, a tisztelet, a barátság és az összetartozás hozott most ide, azaz a pályatársak, hitközségi vezetők, elöljárók, kollégák, barátok.

Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, a rabbikar doyenje is gratulált egykori tanítványának. Beszélt a Hegedűs Gyula (volt Csáky) utcai zsinagógában funkcionáló nagy elődokról, akik egykor szinte tömegeket tudtak mozgósítani. Ma is jelentős a gyülekezet, és ez a templomkörzet jelenlegi főrabbiának érdeme. *Schweitzer József* egy megtörtént esettel példálózva beszélt arról, hogy *Lówy Tamás* a szülői házból hozottakat, a nevelését örökölte gyermekeibe.

A volt osztálytársak nevében, akik már nem lehetnek velünk, *Breuer Péter* szólt. Volt olyan köztük, aki megjegyezte, *Lówy Tamás*nak nem csak a lélek, de a fizikai erőnlét is fontos, olyan is akadt, aki lelkesedett érte, más utánozta, irigyelte, vagy éppen büszke volt rá. Abban egyek voltak, hogy mindannyian szerették.

A körzet ajándékainak átvétele

ségem, gyermekeim, unokáim tekintetében is. Hálás vagyok azért is, hogy minden nap azt tehetem, amit boldogan teszek meg.

Ezután *Streit Sándor*, a Nagyfuvaros utcai templomkörzet és a BZSH elnöke kért szót. Beszélt a család

Zoltai Gusztáv köszönti a BZSH elnökét

szerepéről, a közösségvezetésről, majd jókívánságait fejezte ki.

Befejezésül *Kardos Péter* főrabbi mondott humorral átítatott köszöntőt.

A bensőséges eseményen a szóokokon kívül – a teljesség igénye nélkül – megjelent *Zoltai Gusztáv* ügyvezető igazgató, *Schöner Alfréd* főrabbi, az ORZSE rektora, *Kálmán Tamás*, *Klein Ervin* főkántorok és *Biczó Tamás* kántor, *Szántó György* (Laky konyha és Carmel étterem), aki az asztalon fellelhető finomságo-

adta át a közösség ajándékát és köszöntötte az ünnepeltet.

Streit Gábor meleg szavakkal gratulált az édesapának, emlékezett a legutóbbi kerek évfordulóra, az ötvenedikre, amikor sok olyan ember állt körül *Streit Sándort*, akik ma már nem lehetnek jelen. „Felnőttünk, Péter testvérem hamarosan apa lesz, és magam is rövid időn belül megházasodom. Kívánom apámnak, ne törjön meg az a lendület, amely ma jellemzi, maradjon egészséges, hogy folytathassa áldásos tevékenységét hivatása területén, és élvezze az előtűnik álló éveket családjá körében.”

Szót kért az ünnepelt is, aki megköszönte, hogy gondoltak rá, hogy ilyen sokan megtisztelték azzal, hogy eljöttek ezen a napon. Szólt az elmúlt évtized személyes és közösségi veszteségeiről, majd a család életében bekövetkező óriási örömről. Hálát adott a Teremtőnek, hogy ezt megérthette, és azért is, hogy vannak alkalmak, amikor helye-tere van a jókívánságoknak.

Utolsó „szóokként” sógora olvastott fel vidám anekdotát arról, mennyiben más hatvanévesnek lenni.

A kellemes délután nagyvonalú állófogadással zárult, melyhez a hideg és meleg ételkülönlegességeket a Laky konyha készítette.

Daniel Mayer rabbi kalandos élete

– 1957-ben születtem Mestec Králové településen, asszimilálódott családban. Szüleim válása után 1967-től édesanyámmal Prágában éltem. 1970. augusztus végén a főkántor, *Pavel Feuerlicht* fiával együtt volt a bár micváknak a Régi-új zsinagógában. Ettől kezdve többé-kevésbé rendszeres látogatója lettem a szombati és ünnepi imáknak a Régi-új és a Jubileumi zsinagógában.

– *Budapesten tanult. Hogy került Prágából a rabbiképzőbe?*

– A hitközség akkori főtitkára, *Rudolf Illis* 1975 végén feltette nekem a kérdést, szeretnék-e az Országos Rabbiképző Intézetben tanulni Budapesten. Pár hónap múlva ígént mondtam (eredetileg történelmet és régészetet szerettem volna hallgatni). Az érettségi után, 1977 szeptemberében megkezdtem tanulmányaimat a rabbiképzőben.

– *Milyen emlékei vannak a budapesti évekből?*

– Ezek voltak a legszebb tanulóéveim. A Magyar Népköztársaságban uralkodó hangulatot nem lehetett összehasonlítani az akkori Csehszlovákiával. Elég megemlíteni a kiadott könyveket, a vetített filmeket (pl. Forman), és az egyházakhoz való viszony is sokkal jobb és liberálisabb volt. Nem utolsósorban alma materünk, az Országos Rabbiképző Intézet, kiváló rabbi-professorokkal rendelkezett. Meg kell említenem a szeminárium igazgatóját, *Scheiber Sándor* professzor urat, aki nemcsak különleges emberi kvalitásokkal bírt, de a judaisztika, a zsidó folklór és irodalom világhírű tudósa is volt. A Sulchán Aruchot és a liturgiát a budapesti főrabbi, *Salgó László* oktatta. A zsidó történelem csodálatos tanára *Schweitzer József* volt, a Talmudot *Domán István* tanította. Emlékezni szeretnék a fiatalon elhunyt rabbira, *Berger Istvánra*, akit mindenki Csulónak hívott, ő tíz nyelven beszélt, és megszerettette velünk az ivritet. A kollégák közül többek között *Schöner Alfréd* főrabbi urat, az Országos Rabbiképző–Zsidó Egyetem mai rektorát, *Schönberger András* pécsi főrabbit és a most Svájcban működő *Polnauer Sándort* említeném.

Daniel Mayer rabbi

– *Melyek voltak a legfontosabb feladatai prágai rabbiként?*

– A prágai és csehszlovákiai országos rabbiszékbe 1984 júniusában iktattak be. A legfontosabbnak a gyermekekkel és fiatalokkal való munkát tekintettem. Ebben a tevékenységben nagy támaszom és segítségem volt feleségem, Hana. Lényegesnek tartottuk aktivizálni a gyermekeket az ünnepeken. Ezenkívül hozzálltam az ifjú generáció judaisztikai oktatásának megkezdéséhez a prágai hitközségben. 1986/87-ben előadás-sorozatot vezettem a „Zsidó Városháza” épületében a zsidó történelemről a hitközség tagjainak és az érdeklődőknek. Ez volt az alapja a *Fejezetek a zsidó történelemből* című könyvnek.

– *Huszonegy évvel ezelőtt volt a rendszerváltás Csehszlovákiában. Hogyan élte meg a bársonyos forradalom időszakát?*

– Úgy gondolom, hogy a csehszlovákiai zsidók döntő többsége – engem is beleértve – örömmel fogadta a bársonyos forradalmat. A rendszerváltás addig elképzelhetetlen lehetőségeket nyitott meg a zsidó társadalom előtt. Hogy miként élt a közönség ezekkel a lehetőségekkel, az már vita tárgya lehet.

Én annak idején együttműködést írtam alá az egykori csehszlovák titkosszolgálattal, az Stb-vel, ezért önszántamból (nem kényszerből, mint ahogyan az egyes angol nyelvű forrásokban megjelent) 1990 júniusában lemondtam a prágai és országos rabbi tisztségemről.

– *A rendszerváltás után alijázott Izraelbe, mivel foglalkozik ott?*

– Először feleségemmel együtt egy projektet vezetünk, 13, az egykori Csehszlovákiából származó gyermeket oktattunk a Kfár Hanoór Hádáti középiskolában, Haifa mellett. Sikerként értékelem, hogy többségük – köztük lányaim, Alzbéta és Klára is – leérettségizett, néhányan Izraelben élnek ma is. Haifára 1994-ben költöztünk.

1992 óta az izraeli oktatási minisztérium alkalmazottja vagyok, felnőttoktatással foglalkozom. Tanítottam judaizmust és zsidó történelmet az új bevándorlók ulpánjain, tizenhárom éve készítem fel a jelentkezőket az ulpán giuron a betérésre.

– *Van még kapcsolata az egykori Csehszlovákia zsidó közösségeivel? Ha igen, milyen?*

– Természetesen, kapcsolataink nem szakadtak meg. Amikor Prágában vagyunk a feleségemmel, naponta járok imádkozni a Magas zsinagógába, a hitközség éttermében találkozunk a barátainkkal és ismerőseinkkel. És nem hiányozom a sabbáti istentiszteletekről a Régi-új vagy a Jubileumi zsinagógából, ahol sokszor kövedet kapok.

– *Decemberben megjelent könyve érzékeny témát, a betérést dolgozza fel. Kérem, mutassa be olvasóinknak.*

– A kötet a betéretet általános történelmi szempontból és személyes sorsok alapján is vizsgálja, mégpedig a bibliai időkől egészen a 18. század végéig. Megírására az ulpán giuron végzett sokéves munkám motivált, illetve az a tény, hogy a kérdéssel Csehországban és Szlovákiában még senki sem foglalkozott. Egyben úgy döntöttem, hogy ez a könyv lesz az alapja a doktori disszertációm-nak. Ezúton szeretnék köszönetet mondani *Schöner Alfréd* főrabbi úrnak, aki támogatott doktori tanulmányaimban.

– *Milyen víziója van a zsidó közösség jövőjét illetően Közép-Európában?*

– Nagyon fontosnak tartom a zsidó fiatalok lelki és nemzeti tudatának gondozását. Bízom abban, hogy ma ennek egyik letéteményese a prágai Lauder általános és középiskola. Fontos szerepet játszik a zsidó bölcsőde és óvoda, melyek remekül pótolják azokat az ismereteket, melyeket egyes szülők nem tudnak megfelelően átadni gyermekeiknek, például az ünnepek megtartását vagy a héber nyelv oktatását.

Félelemmel tölt el az erősödő antiszemitizmus, amely sokszor az „izraeli megszállás és militarizmus” elleni harcra csap át. Ilyen dolgokról valamikor már hallottunk itt. Szeretném, ha tévednék, de úgy gondolom, hogy Európa társadalmi faszálódnak, hasonlóan az elmúlt század 30-as éveibe.

gáljuli

Paszternák Tamás

A rabbiképző mint a titkosszolgálat egyik célpontja

A 70-es években a József körút 27. kedvelt vadászterülete volt az Állambiztonsági Hivatal beosztottjainak. Ideális helynek tartották. Egyrészt ott volt *Scheiber Sándor* mint célszemély, de főleg a Szovjetunióból, az NDK-ból és Csehszlovákiából jött hallgatók jelentették a „forrást”. Feltételezhetően nem csak a cikk főhőse „írt alá”. Voltak, akik ideiglenesen bírták a zsarolást, fenyegetést, beszervezték. Kiki a maga módján menekült. Volt, aki (K.I.) Amerikába szökött sietve, volt, aki az öngyilkosságban talált megoldást, amit persze nagy titokban tartottak. A Lipséből jött hallgató nem bírta a Stasi és a hazai testvérszervezet nyomását, a rabbiképző kollégiumában felakasztotta magát.

(kápé)

Hanna Ortodox Kóser Étterem

HANNA RESTAURANT

1074 Budapest, VII. Dob u. 35. Tel.: 3421-072

Nyitva: Minden nap 08,00 órától 22,00 óráig.
Ortodox kóser ételek! Finom ízek! Házasias koszt!
Várjuk Önöket nagy szeretettel!

Petőfi születésnapján

שאַנְדֹּר פֶּטֶפִי

מבחר שירים

תרגום מהונגרית:

איתמר יעוז-קקסט

מהדורה דו-לשונית,
תרגום מול מקור

A Petőfi-kötet izraeli kiadásának címlapja

2011 első napjának délutánján a pápai Petőfi-szobornál gyülekeztek irodalombarátok, tisztelgők, hogy fejet hajtsanak a halhatatlan szellemű poéta emléke előtt születésnapján. Mint ismeretes, Petőfi Sándor 1822. december 31-éről 1823. január 1-jére virradó éjszakán született Kiskőrösön. Azonban Pápán ezt másként mondják: Petrovics Sándor Kiskőrösön, Petőfi Sándor Pápán született. S ez így is van, hiszen 1842-ben pápai diákként írta le először a Petőfi nevet. Ez ma is megtekinthető az Érdemkönyvben, melyet a nagy múltú református gyűjtemény őriz. Pápa ugyanakkor mérföldkő is Petőfi életében, hiszen itt vált igazán költővé. Itt írta meg A borozót, első nyomtatásban megjelent versét.

Petőfi nyomai ma is megtalálhatók a városban. Állnak egykori lakóhelyei, szobrai, az utóbbi időben helytörténeti kötetek is napvilágot láttak a kultusz ébrentartására, s főként a fiatalság ismereteinek bővítésére. S talán hamarosan megnyílnak az első önálló Petőfi Múzeum is a mai Petőfi utcában, a hajdani Főiskola utcában, amelyet Zsidó utcának is neveztek, mert a zsidó lakosság zöme a környéken élt. Az utca északkelet-délnyugati iránya megfelelt a vallási előírásoknak; érdekesség, hogy a költő pápai tartózkodása idején, 1841-ben jelölték ki az új zsinagóga helyét, amelyet 1846-ban avattak fel. Tehát amikor ebben az utcában lakott, Petőfi mindenképpen találkozhatott az itt élő zsidókkal, s talán betekintést is nyerhetett életükbe, hisz gyakori vendég volt Politzerék házában, ahol Ignácot tanította tíz váltó forintért.

Petőfi védelmezte a zsidóságot, később, már a forradalom szereplőjeként, 1848-as naplójából ismeretesek azok a szavak, amelyek mintegy előrevetítették a 20. századi félelmeiket: „Német polgárok, bevádolják benémeteket a nemzet és az utókor előtt! Ők nyilatkoztak először, hogy a nemzet-országba magok közé zsidót nem vesznek, és így ők dobtak először sarat március 15-ikének szűz zászlajára! S miért üldözték ti a zsidókat, hogy meríték őket üldözni itt minálunk? Hullott egy csepp véretek e földre, midőn a hazát szerezték, vagy midőn oltalmazták? Nem; ti jöttetek emberek vagytok, alig van köztetek olyan, a ki be tudná bizonyítani csak azt is, hogy első nagyapja itt halt meg, annál kevésbé,

hogy itt született. De legszomorúbb az, hogy nincs olyan gyalázatos ügy, melynek pártfogói, apostolai ne támadnának. Ezen égbekiáltólag igazságtalan zsidóüldözésnek apostola lett néhány zugprókátor, kik most szélre prédikálnak a zsidók ellen, s a ki az igazság mellett szót emel, arra a megvetendő hamis próféták elég szemtelenek azt kiáltani, hogy a zsidók által meg van vesztegetve.”

A zsidók hazaszeretetének, Petőfi és Kossuth iránt érzett rajongásának jele volt az, hogy tizennyolcezer fiatal zsidó önkéntes csatlakozott a forradalom eszméin fellekesülve a honvédséghez.

A magyarság nagyjai közül Petőfi Sándor egyike azoknak, akiket az egész emberiség ismer és becsül. Változnak az idők, az ízlések, de Petőfi a legkedvesebb költő maradt sokak számára. Huszonhat éves életútjának teljesítménye példás, minden új nemzedék csak tanulhat belőle.

Kerecsényi Zoltán

IFJÚSÁGI ROVAT

Búcsúzás a zsidó hagyományok szerint

Ifjúsági rovatunk mostani fő témája sajnos cseppet sem nevezhető vidámnak, hiszen a halálhoz, az elmúláshoz kapcsolódik. Hogy miért választom mégis ezt a témát? Három apropója is van.

Az egyik egy sajnos mindenkit érintő kérdés, mégpedig a *soá*, vagyis a holokauszt évfordulója. Magyarországon a pesti gettó felszabadítására minden évben január 18-án emlékezünk. 2005-től pedig január 27-ét nemzetközileg holokauszt-emléknappá nyilvánították.

A második és harmadik apropó személyesebb jellegű. Két hete egy szeretetreméltó, fiatal zsidó fiú hagyott itt bennünket, akitől a Kozma utcai zsidótemetőben vettünk búcsút (már amennyiben ez búcsúnak mondható, hiszen lényé itt él tovább köztünk, bennünk, beszélgetéseinkben, gondolatainkban...). A harmadik dolog, amiért úgy gondoltam, hogy érdemes a zsidó halálzási, temetési hagyományokkal foglalkozni, az az, hogy pár hete egy ismerősömmel Szentendrén sétáltunk. Egyszer csak megláttuk a kicsi zsidótemetőt. Nincs elhanyagolt állapotban, de látszik, hogy nagyon régi, és már nem járnak ki a sírokhoz látogatni. Ismerősömben – aki nem ismeri a zsidó hagyományokat – sok-sok kérdés merült fel.

Íme néhány:

– **Miért nem lehet a régi zsidótemetőket felszámolni, vagy legalább a régi sírok helyére újakat tenni?**

– **Mi történik a zsidóság szerint a lélekkel a halál után?**

– **Mindenhol van külön zsidótemető, vagy szabad más felekezet temetkezési helyére temetni zsidó embert?**

– **Miben különbözik a zsidó temetési szertartás egy bármilyen másiktól?**

– **Miért nem lehet hamvasztani?** Azt gondolom, hogy jó kérdések ezek. Ti is bármikor szembetalálhat-

játok magatokat velük. Ahhoz, hogy ne jöjjünk zavarba, hanem korrekt válaszokat tudjunk adni, íme egy kis segítség (a legfontosabbak).

Kezdjük ott, hogy vallásunk szerint halálakor az ember teste ugyan elhagyja a földi vagy anyagi evilágot, de lelke átlép a jövő világba, ahol kizárólag a jó uralkodik. A Prédikátorok könyvében ez olvasható: „A por visszatér a földre, az lesz, ami volt, de a szellem az Istenhez tér vissza, aki azt adta.” Hiszünk tehát abban, hogy a lélek örökké él.

A zsidóság számára a halál együtt jár az elhunyt tiszteletével, méltó módon történő eltemetésével és meggyászolásával. A temetéssel kapcsolatos teendőket a zsidó közösség megfelelő szerve, a Chevra Kadisa végzi el. (A Chevra Kadisa címe: 1075 Budapest, Síp utca 12.) Ha zsidó hozzátartozónk kórházban hal meg, akkor azonnal jelezni kell, hogy zsidó temetést szeretnénk, a kórház kiadja a szükséges papírokat, amivel a Chevra Kadisához tudunk fordulni.

A temetési szertartás menete a következő: először is minden halottat megmosdatnak. Ezt követően fehér ruhába (kitli) öltöztetik – így nem lesz különbség, hogy gazdag vagy szegény volt-e az illető ebben a világban. A férfiakra ráadják a tálitot (a hagyományos öltözködési szokásokról később bővebben írok, most legyen annyi elég, hogy ez a reggeli imához használt tógyszerű felsőruházat, aminek a négy sarkán zsinórok lógnak), és a zsinórokat levágják, ezzel jelképezve, hogy a halottnak nincsenek már földi kötelezettségei.

Mi tilos?

– a zsidó törvények tiltják az öngyilkosságot,

– tilos hamvasztani (a halottat földbe kell temetni, Mózes könyve külön felhívja a figyelmet arra, hogy: „Okvetlenül temesd el...” (5Mózes 21.23.)),

– nem szabad balzsamozni,

– tilos nyitott koporsóban elhelyezni a halottat és így búcsúzni tőle.

Mi szokás?

– a legrövidebb időn belül eltemetni a halottat (ha mód van rá, akkor már a halál napján)

– temetéskor a hozzátartozók megvágatnak egy ruhadarabot magukon (miközben elmondanak egy áldást). A ruhaszaggatás a bánatot jelképezi. Ezt a ruhadarabot majd az egész gyászshében viselni kell.

És ha már itt tartunk: meddig is gyászolunk? Ha az elhunyt közeli rokon: anya, apa, feleség, férj, fivér, nővér, gyerek, akkor a temetést követően van egy hétnapos (kivéve a szombatot) intenzív gyászperiódus (sivá). Nagyon sok vallási előírás van erre a hét napra. Mikor letelt a sivá, akkor kezdődik a harmincnapos második szakasz (legfeltűnőbb szokása, hogy ezalatt tilos borotválkozni és haját vágni). Ha az anya, apa vagy gyerek halt meg, akkor még tovább, a halálózás napjától számítva 11 hónapon keresztül gyászolunk. A gyászimat Kádissnak hívjuk, a halálózási évfordulót pedig Jahrzeitnek (ejtsd: járcejt). Ez két fontos kifejezés, érdemes megjegyezni, mert sokszor használjuk.

A temetőhellyel kapcsolatos szokásaink:

– a zsidó emberek temetését évezredek óta a zsidó törvények és szokások alapján végzik, elkülönítetten zsidótemetőben,

– a hamvasztás szigorúan tilos,

– a sírokat kiásni, megbolygatni nem szabad; zsidótemetőt felszámolni csak rendkívüli esetben és szigorú szabályok figyelembevételével lehet,

– a 30 napos gyászidőszak után már lehet sírkövet állítani (addig viszont nem), de vannak olyan közösségek, ahol megvárják az egyéves gyászidőszak elmúltát,

– zsidótemetőbe nem szokás virágot vinni, helyette egy kavicsot teszünk az elhunyt sírjára.

Találd ki!

Remélem, hogy inkább érdekes és tanulságos volt a halálózásról és temetkezésről szóló írás, mint túlzottan elszomorító. A téma bevezetőjében megemlítettem a holokausztot is, viszont menet közben úgy döntöttem, hogy azt majd inkább máskor beszéljük meg, különben tényleg sok lenne egyszerre.

Vizont, hogy mégse menjek el nyomtalanul a holokausztmegemlékezés mellett, íme egy szobor valakiről, akinek sok-sok emberélet megmentését köszönhetjük.

Meg tudod mondani, hogy kit ábrázol?

(segítség: a szobor Budapesten, a Szilágyi Erzsébet fasorban található)

VAZSÓ

Európai Maccabi Játékok
Bécs 2011.

A Maccabi Játékok a legnagyobb zsidó sportesemény a világon
A Maccabi Játékok világviszonylatban az első öt nemzetközi sportesemény között van.
A 13. Európa Játékok Bécsben kerül megrendezésre,
2011. július 5-13 között.
Az eseményen 35 európai országból közel 2000 sportoló vesz részt,
akik 15 sportágban mérhetik össze tudásukat.

Tollaslabda	Vívás	Judo	Asztalitenisz
Kosárlabda	Gyep hoki	Karate	Céllövészet
Strandröplabda	Futball	Squash	Tenisz
Bridge	Futsal	Úszás	Röplabda
Sakk	Golf	Bowling	

Várjuk a jelentkezéseket ezekre a sportágakra.

Jelentkezési határidő: 2011. március 31.

Információ: Salgó Ági Club Manager, info@maccabi.hu és
 Csillag András Delegáció vezető, emq2011@maccabi.hu e-mail címen.
www.emq2011.eu

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII. Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistület@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehesük.

Könyvnyomatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomatás. Messinger. 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Tóratekercsek, tfilinek és mezüikék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Kiadó Bp. I., Attila úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Kiadó Bp. VII., Thököly úton 81 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5500/128 telefonon.

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Megbízható, precízen dolgozó nő bejárónői munkát vállal. Telefon: 06-20-352-4872.

Diplomakötés (aranyozás héber betűkkel), naptárkészítés, színes nyomtatás. Koós Erika, +36-20-314-3131, terezyomtatás@gmail.com

Szép környezet, jó levegő. Pátyon 3,5 szobás lakás (kert, pince, beépíthető padlás) áron alul eladó, esetleg kiadó. 19 millió Ft. +36-20-912-3343.

Kétszobás, teljes felszereltségű, önálló apartman turistáknak kiadó a Corvin sétányánál. +36-30-658-9282, androdyeva9@gmail.com

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-

5620, napközben. VII., Garay u.-Múranyi u. sarok, a Garay ténél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Antik csillárok javítása, vétele, eladása. 321-2972. Bp., Hevesi S. tér 3.

Szakképzett ápolónők idősök gondozását vállalják otthallással, referenciával. 00-40-365-809-921, 00-40-758-898-074.

Albérletet keres magányos, középkorú nő. Nem dohányzom, minikutyával költöznek. Idősgondozói végzettségem is van, háztartásban segíthetek. 06-30-928-4543, e-mail: ibfe@freemail.hu

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Idősgondozást, házvezetést vállal budapesti hölgy, külföldön is, izraeli gyakorlatl. Tel.: 06-1-285-5760.

Számítógépes oktatást vállal informatikus szakember. 06-30-462-4580.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Gyermekfelügyeletet, idősök gondozását vállalja agilis, megbízható, gyakorlatos, középkorú nő. Igény esetén felolvasás, társalgás, séta, háztartási munkák ellátása, templomba kísérés, temetőlátogatás. Tel.: 06-20-558-8585.

HÁZASSÁG

20 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi.asszony@gmail.com

Az Igaz Emberek megsegítéséért

Az 1944-es borzalmas időkben halállal, „felkoncolással” fenyegették az üldözött zsidókat segítők, mégis akadtak néhányan, akik becsületből, emberiségből vállalták a hatalmas kockázatot, és búvóhelyet nyújtottak az üldözötteknek. Igaz emberségükért Jad Vasem-kitüntetésben részesültek a zsidó államtól.

Értük: az Igaz Emberekért jött létre alapítványunk 1992-ben. Célunk az volt, hogy a különböző erkölcsi elismeréseken túl némi anyaggal is kifejezzük hálánkat a szociálisan rászoruló magyarországi Jad Vasem-kitüntetettek iránt. Az elmúlt 18 évben összesen 17 299 000 Ft támogatást nyújtottunk 516 alkalommal. Ebből 2010-ben 581 000 Ft-ot kapott 11 kitüntetett.

A támogatásokhoz szükséges pénzt főleg a volt zsidó üldözöttektől és hozzátartozóiktól gyűjtöttük össze, de forrásként szolgált az alapítványunknak évenként felajánlott 1%-os jövedelemadó is. A gyűjtés egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, mert számtalan nemes célú alapítvány küzd az adományokért, gyakran a miénket sokszorosan meghaladó apparátussal.

2010-ben összesen 333 000 Ft adomány érkezett alapítványunkhoz, sajnos lényegesen kevesebb az előző évinél. Ezúton is őszinte köszönetünket fejezzük ki az együtt érző 25 magánszemélynek és a Budapesti, valamint a Győri Zsidó Hitközségnek. A beérkezett pénzekből az egyes igénylők szociális körülményeiktől függően osztottuk ki a támogatásokat, 30 000 Ft-tól 60 000 Ft-ig. A kuratórium tagjai díjazás nélkül végzik munkájukat.

Az 1%-os adófelajánlások összege tavaly 176 000 Ft volt. A felajánlásokat az adományok kiegészítéseként támogatásra fordítottuk, és ezúton fejezzük ki hálás köszönetünket az ismeretlen felajánlóknak. Kérjük régi adományozóinkat, hogy a nehezebb anyagi viszonyok ellenére tartsanak ki mellettünk, és reméljük, hogy újjak is csatlakozni fognak hozzánk. Új adományozók telefonon igényelhetnek csekket napközben a 341-1261 számon.

Az 1%-os jövedelemadót az alábbiak szerint kérjük felajánlani a Jad Vasem-kitüntetettek megsegítésére:

Igaz Emberekért Alapítvány
Adószám: 18040094-1-42

Az Igaz Emberek közül Magyarországon sajnos már csak kb. 70 van életben, többségük 85 év feletti, tehát nagyon korlátozott az az idő, amíg egyáltalán segíthetünk.

Az Igaz Emberekért Alapítvány
kuratóriuma

– **Adományok.** A Vágó család 20 ezer Ft-ot, Szegő László 40 000 Ft-ot adományozott a Szeretetkórház betegeinek.

– **Pázkarendelés.** Kérjük a vidéki és budapesti körzeteket, hogy a pázskamegrendelést a szokásos módon február közepéig a szertartas@mazsihisz.com címre elküldeni szíveskedjenek.

– **Domán István főrabbi** Zsidók az ókorban című sorozatának követ-

kező részére szeretettel várjuk az érdeklődőket. Az előadás időpontja: február 15. (kedd) 18 óra. Helye: 1067 Bp., Hunyadi tér 3., félémelet, 6-os kapukód.

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelevélhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)
Tel./fax: (1) 331-5743
E-mail: frank1063@t-online.hu
Munkadíjából 5% kedvezmény!

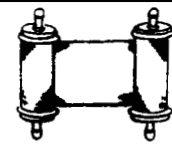
Keresse a hírlapárusoknál és az Inmedio. Relay boltokban!

PÓNEM magazin

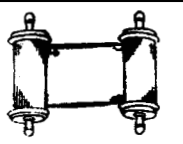
Előfizetés: 225 Ft

SZINETÁR MIKLÓS

Pónem, 1242 Bp., Pf: 294, email: ponem@freemail.hu

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Febr. 4.	Szombat reggel Febr. 5.	Péntek este Febr. 11.	Szombat reggel Febr. 12.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.40	9.30	16.50	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	17.00	9.00	17.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfüvaros u. 4.	16.40	8.00	16.50	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérekocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.40	8.00	16.50	8.00
Alma u. 2.	16.40	8.45	16.50	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	16.30	9.00	16.30	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dessewffy u. 23.	16.40	9.00	16.50	8.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Eötvös u. 3.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.30	8.00	16.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.30	8.00	16.30	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.45	8.00	17.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
NAPTÁR				
Február 3. csütörtök	Svát 29.		Jom kippur kátán	
Február 4. péntek	Svát 30.		Gyertyagyújtás: 4.30	
			Újhold 1.	
Február 5. szombat	Ádár 1.1		Szombat kimenetele: 5.38	
			Újhold 2.	
Február 11. péntek	Ádár 1.7		Gyertyagyújtás: 4.41	
Február 12. szombat	Ádár 1.8		Szombat kimenetele: 5.49	

Az Alapítvány a Szegedi Zsinagóga-ért kuratóriuma ezúton köszöni meg a 2009. évi személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlását. A támogatás összegét, a 67 fő által adományozott 1 millió 638 ezer 103 Ft-ot, kiegészítve egyéb adományokkal és támogatásokkal, a zsinagóga folyamatos rekonstrukciójára és az annak érdekében szervezett kulturális rendezvények támogatására használtuk fel. A 2011. évben is számítunk a 2010. évi támogatóink hozzájárulásaira a folyamatos rekonstrukció során.

Adószámunk: 18451621-2-06.

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik a 2009. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet foly-

tató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 45 438 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítvényeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2010. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk.

Adószámunk: 18927467-1-19.

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 15 éve működő CÖDOKO ZSIDÓ SZOCIÁLIS, NEVELÉSI és KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY részére ajánlja fel. Alapítványunk a befolyt összeget zsidó szociális, nevelési és kulturális intézmények támogatására fordítja. Adószámunk: 18049196-1-42.

Programajánlat

FEBRUÁR

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

3. (csütörtök) 19.00: Lévai Katalin: Edelman Liza hagyatéka

5. (szombat) 19.00: Bächer Iván – Gyabronka József

7. (hétfő) 19.00: Odessza, a zsidók paradicsoma?

10. (csütörtök) 19.00: Agykontroll: új dimenzió? Domján László estje

12. (szombat) 19.00: Karinthyráda

14. (hétfő) 19.00: A Guru

16. (szerda) 19.00: Hej, Salamon Béla!

17. (csütörtök) 19.00: Ungvári Tamás estje

19. (szombat) 19.00: Heller Ágnes-est

21. (hétfő) 19.00: Valahol a Volga mentén – orosz népdalest

22. (kedd) 19.00: LÉLEK-kont-

roll klub, dr. Buda Béla vezetésével

23. (szerda) 19.00: Ephraim Kishon (Kishont Ferenc): RómeóNÉ és Júlia URA

28. (hétfő) 19.00: Talmud, Tóra és a többiek – Biblia – valódi kezdőknek! II. rész

Generációk Klubja
(VI. ker., Hunyadi tér 3. félémelet)

7.: Háromórrai tea. A zongoránál Szirmai Zoltán

14.: A Közel-Kelet diktálja a napirendet? Breuer Péter előadása

21.: Politika és zsidóság. Dési János újságíró-szerkesztővel Deák Gábor beszélget

28.: Vencel György kántor a klub vendége

Csütörtökönként változatlan időben zajlik a gyógytorna és a Kézénfogva Klub fejlesztő foglalkozása.

Nagyon kérem az érdeklődőket, az előadások kezdési időpontját (15.00) tartsák be.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 3120 Ft
Külföldre 5760 Ft/év
USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft. Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

„A HAGYOMÁNYOKAT, AMELYEKBE NEVELKEDTÜNK, NEM LEHET ELFELEJTENI”

Egy hosszú élet tanúsága

Milyen lehet 100 évesnek lenni? Gábor Samuné Porgesz Irén nem kívánta magának ezt a magas kort. „Mégéltem szép dolgokat, de sok borzalmat is – mondja. – Fárszót volt.”

Irén néni Esztergomban végzett tanítónőként az apácánál. Tizenhárom évig járt hozzájuk a zárdába, több zsidó diáktársnőjével. Az imák alatt ők is felálltak ugyan a katolikus lányokkal együtt a tisztelet jeleként, de nem imádkoztak velük – nem is kellett. Sőt, a zsidó ünnepekre mindig hazaengedték őket.

Tanulmányai után Irén nem kezdhetett el rögtön a szakmát. 1930-ban elhunyt az édesapja, a jómódú, köztisztelő állású üzletember. A fiatal lány és édesanyja vette át a három üzem irányítását. „Sírta, zokogtam apám halálakor – meséli Irén néni. – Valaki azt mondta, ne zúgolódjak. Ezen persze felháborodtam. Nem tudhatod, miért történt így – hangzott a válasz. Aztán megtudtam: azért, hogy apám megmeneküljön a holokausztól.”

A Porgesz családot Auschwitzba deportálták. Az anyát meggyilkolták

Zév Pakesz, az ortodoxia nevében köszönti az ünnepeltet

a gázkamrában, akkor harminchárom éves lány azonban túlélte a borzalmat. „Nem tudom, hogyan, de kibírtam – mondja Irén néni. – Jól táplált, fejlett és erős voltam.” A fiatal nő álló nap hordta talicskával a nehéz köveket. Gyakran hét esztergomi társa helyett is, akiknek sokszor odaadta a fejadagját. Később ez a hét ember azt mondta: Irén mentette meg az életüket.

„Visszajöttem, és hozzáfogtam dolgozni” – vált témát az idős hölgy.

Először Pesten, a Dob utca 35. szám alatti iskolában tanított, majd Budára helyezték át, a Villányi útra. Tizenhárom évig volt igazgatóhelyettes. „Hogy szerettek-e a gyerekek? Valószínűleg igen. Egyik tanítványom, ma már 70 éves asszony, most is tartja velem a kapcsolatot. De nem hálás szerep szigorúnak lenni. A pedagógus ne csak tanítson, hanem neveljen is, és tartson rendet.”

Irén néni később a Baranyai úti általános iskolába kérte át magát beszoztott tanítónak. Innen ment nyugdíjba, majd könyvelőként vállalt munkát a hitközségben. „Művészek, operaénekesek és más hírességek jöttek az irodámba, akiket vagy akiknek a gyerekeket valamikor tanítottam. Rengeteg politizálást hallottam. Amikor hazamentem, és az uram megkérdezte, mi újság, sokszor válaszoltam neki: inkább nem mondom semmit, különben fogod magad, és mindent itt hagysz.”

Egyszer, még az iskolában, valamikor a Rákosi-korszakban, központilag elrendelték, hogy a keresztény nagyszombaton délelőtt és délután is legyen tanítás, nehogy a gyerekek elmehessenek a vallási ünnepre. „A szülők döngötték a kaput, én fogtam magam, lementem, hogy kinyissam – meséli Irén néni. – Az igazgató rémüldözött, hogy elveszítjük az állásunkat. Mondtam neki, így is, úgy is, úgy is elveszítjük, mert ha nem rúgnak ki minket, a szülők fogják kivenni a tanulókat az iskolából. Elengedtem a gyerekeket a feltámasztásra.” A dolgnak nem lett következménye.

„Nem szabad megijedni – mondja Irén néni. – Utáltam az akkori hatalmat. Sehogy sem fért a fejembe, hogy egy tanult zsidó ember hogyan lehet olyan izléstelen, hogy mindezt körbeveti a saját arcképet.”

Irén néni egyik öse Mordechai Binetter, az Osztrák–Magyar Monarchia országos főrabijja. Dédapjának pedig jesivája volt Érsekújváron. A Porgesz család Esztergomban minden zsidó ünnepet megült. „Volt nagytakarítás, sütöttünk-főztünk. Péntekre le volt vágva a liba, készítettünk sóletet, húsvésvet, teljesen kóser háztartást vezettünk.” Irén nem sokkal a háború után ment hozzá az özvegy Gábor Samuhoz, akinek első felesége és hat hónapos kisfia a soában veszett oda. Samu bácsi, a debreceni zsidó iskola igazgatója, majd Dél-Pest megye tanfelügyelője, nagy tudású ember volt. „Az uram gyönyörűen beszélt ivritül – emlékezik Irén néni. – Ma is őrzöm a héber nyelvű könyveit. Nála is kóser háztartást vezettem. A meggyőződésünk szerint csináltunk mindent.”

Harminchat évet éltek le együtt. Nyugdíjasként beutazták Izraelt. „Ezt minden zsidó embernek meg kellene tennie” – vélekedik Irén néni. A hithez való hűség nagy szimbóluma számára édesanyja öccse, a híres színész, Gózon Gyula. „Egyes kollégái a háború előtt kikeresztelkedtek, de éppen őket bocsátották el. Gózon Gyula nem hagyta el a vallását, 1932-ben mégis a Nemzeti Színház örökös tagjává választották.”

Irén néni ma is, az Alma utcai szeretetotthonban, ahol néhány éve az egyik lakrészben él, a szombat bejövetelekor meggyújtja a két gyertyát. „Elmondom az áldást, ahogy anyámtól láttam. Imádkozom minden ünnepünkön. Nem hiszem, hogy el lehet felejteni a hagyományokat, amelyekben az ember nevelkedett.”

Rados Virág

Virággal, énekkel és verssel köszöntötték 100. születésnapján Gábor Samuné Porgesz Irént. Az Alma utcai szeretetotthon felújított társalgójában Vencel György kántor mellett a VII. és a XII. kerület alpolgármestere mondta el üdvözlő szavait. A dalokat Neumark Zoltán kíséretével Kerekes Béla főkántor és Nógrádi Gergely kántor, valamint Hegedűs D. Géza színművész adta elő, aki József Attilát is szavalt az ünnepelt tiszteletére. A tortáról és a süteményekről a Hanna étterem gondoskodott.

SPÁNN GÁBOR

Mirjam

Ennek a tárcának a címe kérem, ne tévesszen meg senkit. Nem a Magyarországon használatos női zsidó imakönyvről fogok írni, annak ellenére, hogy azt valóban Mirjammak nevezik.

En maig rendelkezem egy „igérénnyel” az első szerelmes éjszaka jogára egy tündöklően gyönyörű, 18 éves zsidó lánytól, akit történetesen Mirjammak neveznek. A lehetőség szépségéből vajmi keveset von le az, hogy az ígéretet 1958 egyik meleg nyári estéjén kaptam az akkori Gorkij fasorban üzemelő Moszkva nevű kerthelyiség táncparkettje mellett. Mirjam iskolatársam volt a gimnáziumban, két évvel járt alattunk, és mi, nagyok, kórusban voltunk szerelmesek belé. Annak idején természetes volt a táncos hely, mozi, esetleg színház, kölcsönös bemutatkozás a szülőknél, és a különösen szerencsések számára egy „légyottra” alkalmas kölcsönlakás. Mivel én nem voltam egy Casanova, úgy éreztem, hogy Mirjam elérése számomra egyenlő esélyű azzal, hogy Lollobrigidával fogok eltölteni egy szerelmes éjszakát. Eppen ezért úgy gondoltam, hogy a Jóisten valamiért mellélőt, amikor közvetlenül a szóbeli érettségim előtt egyszerre jöttünk ki az öreg gimnázium épületéből, és a lány felém fordult: Gábor, merre mész? Elkísérlek. Hogy minden piroson átmentem, mert folyton őt néztem utközben, az a minimum. Hogy feleltem-e valami értelmeset társalgásnak induló kérdéseire, nem emlékszem, csak arra, hogy felkaptam a fejem az utolsó mondatára. Az osztályotokban te vagy az egyetlen zsidó, ezért ha találkozni akarsz velem, mondd, mikor és hol. Ekkortól a szüniidő végéig együtt lógtunk mindenhol. Bemutatott idős szüleinek. Az apja nyugdíjas diplomata volt, de mint ennek a rizikós pályának több versenyzőjét, őt is időben félreállították. Édesanyja zongorát tanított, tudomásom szerint csak a lakásukon, néhány tanítványának. Kapcsolatunk egyik csúcspontja a fentebb említett Moszkva kertbeli randi volt. Ekkorra már túl voltunk az első csókon, és miközben Mirjam férfiakat megszégyenítő módon jártas volt a bel- és külpolitikában, bármit mondott, én ránézve csak közös gyermekeink lehetséges nevein tűnődtem. A farsori vendéglőben mindenre emlékszem. Én egymás után küldtem le a féldeci kevertéket. Ez a rumból és császárlíkőrből álló kotyvalék a mai pillanatra-gasztrohoz hasonlóan funkcionált. Ha az ember nem nyelte le időben, félő volt, hogy megköt a torokban, mint a gipsz. Mirjam nem ivott alkoholt, csak szénsavas kátrányt. Ez volt a Bambi. Mikor elegendő bátorságot merítettem a kevertékből, bevallottam neki, hogy megpillantása óta szeretem, és nem tudom elképzelni felnőtt életemet nélküle. Mirjam ekkor egy pszichoterapeuta következtetésével festette le jövőnkét.

Vedd tudomásul, hogy itt se neked, se nekem nincs jövőnk. A magyarországi zsidóságot két csoportra lehet osztani: az egyik része ki akar vándorolni Izraelbe, a másik része pedig nem. Most megosztom veled azt a családi titkunkat, amit anyun és apun kívül csak az a diplomata barátunk tud, aki kimentette szinte egész vagyonunkat. Ma péntek van, mi hétfőn elutazunk Bécsbe, odáig jó a vízumunk, de ott már várnak az izraeli bevándorlásiak, és meg sem állunk Tel-Avivig. Döntsd el, jössz-e velem, az ilyen tehetséges, nyelvet beszélő fiatalra ott szükség van, és különben is ott a helyed. Megígérem neked, hogy ha kiérünk, mindenképp megteremttem annak a lehetőségét, hogy a tiéd legyenek, mert én nem csak zsidó vagyok, de szűz is. Ő cionista volt izzig-vérig, csak nem tudta. Engem, az egykori kisdobost, úttörőt és aranykoszorús jelvényt kitiöntött KISZ-tagot, ez a mentalitás megijesztett.

Időt kértem, hogy megbeszéljem anyámmal a nem köznapi akciót, és abban maradtunk, hogy ha egy mód van rá, mi is jövünk, ő pedig megágyaz számomra. Közismert kalandvágyó természetem akkor arra szorított, hogy itthon maradjak (na meg beteg édesanyám, aki nem beszélt idegen nyelvet, és el nem tudta képzelni az életét a Vörösmarty utca rádiuszán kívül).

Mirjam egyetlen levelet küldött nekem 1960-ban, amiben leírja, hogy melyik kibucban termelik nagy örömmel a narancsot, ígéretét fenntartja, és szüleiivel együtt nagyon vár. Baráti figyelmeztetésre erre a levélre már nem válaszoltam. Az itthoni csábítás sem volt kicsi: felvettek a Színművészeti Főiskolára, majd állást kaptam az induló Magyar Televízióban. Mirjamról soha többet nem hallottam. Valamelyik nap úgy döntöttem, nem tisztességes valakit egy életet át várakoztatni. Tehát: Kedves Mirjam! Remélem, élsz még, és tudsz magyarul. Akkor biztos olvasd az Új Életet Izraelben, ezúton üzenem hát, hogy feloldozlak ígéreted alól, ne tartogasd tovább magad számomra. Nem könnyű szívvel, de lemondok az első éjszaka jogáról!

Sálom!

Egy este a Kabaréban

Míg a Central Színház legújabb premierjét, a Cabaret-t nézem, nem hagy nyugodni az író kiléte. Bizonyos Joe Masteroff. Mert ugyebár a dalokat kívülről fújom, John Kander és Fred Ebb urak jóvoltából. Majd otthon megnézem, próbálom a magam kérdéseit elhessegetni, de aztán a darab sodrása, lendülete el is söpri a kíváncsiságot. Már az első percekben megvet a rendező, Bozsik Yvette, aki egy olyan előadást hozott létre, hogy az ember csak kapkodja a fejét. Nem tudom, hogy fér el egyetlen színpadon egy vonatfülké, egy bár, egy recepció és egy otthon. Az SS-fényjelek azonban, melyek egy haladó vonaton villanak fel az 1938 körüli Németországban, elég baljósulátú történelem-utazást ígérnek.

Na de félre a történelemmel, nézzük csak színházként, ahol ragyogó színészek, ragyogó táncosok jöttek össze, hogy szerezzenek egy jó estét. Mindenekelőtt a Konferanszié szerepében Keresztes Tamást kell kiemelnem. Egy ember, aki mindent tud, egy színész, aki mindenre képes. A Katona József Színház tagjaként rándult át egy musicalbe. Nevétől nem hangos a sajtó, senkit nem érdekel, hogyan aludt éjszaka. Úgy táncol-énekel és játszik, hogy akár világszám is lehetne. Vagy nézzük a Sallay játszó Marozsán Erikát. Amerikából direkt ezért a szerepért jött haza, Bozsik Yvette hívó szavának nem tudott ellenállni. Aztán előbb-utóbb meg kellett jelennie a színpadon Schultz úrnak, a zsidó zöldségesnek, hogy a világegést egyetlen személyn keresztül érezzük át. Meg is jelent Haumann Péter, aki komoly energiát fektet egy asszony meghódításába, hisz nem tudhatja, hogy mi vár rá. Még ananász is víz neki ajándékba. Az asszony, aki „elcsavarta” a fejét, Schneiderné, azaz Básti Juli. A művésznő hajdanán játszott már a darabban, csak akkor Sallay, most pedig egy szállodásnőt alakít, rendkívül finom eszközökkel és érzékekkel. Szegény Schultz úr, fogalma nincs, hogy a világ összes ananászja nem lenne elég Hitler megállítására. Az amerikai újságíró Csányi Sándor hozza a tőle megszokott színvonalon.

Most jöhetnek az egyéb történetek. A rendezőnek annyi ötlete van, hogy csak egymillióig tudtam megszámolni. Akárcsak ahogy a valóságban lehetett, pörög-zörög a háború előtti métel a kabarék világában (is). A rendező nagyon együttműködött a koreográfussal, ugyanis a kettő egyetlen személy. Nincs olyan mozdulata a testnek, amit nem tett bele, méghozzá úgy, hogy a végén poén legyen. Még a repülőt is eljátszák. Szinte fellázad a figyelmem, és azt mondja, ötfelém nem képes koncentrálni. Amikor azt hisszük, szórakozunk egy kabaréban, bejön a mozdonyfűst, és jelzi: kérem, itt csak a vihar előtti nevetések hangzanak el. Mint az életben, itt is megjelenik a „rosszfiú”, Schmier Zoltán személyében. Ernst Ludwig szerepében a náci közé áll, és elénekli, hogy „reggelre itt az új világ”. Reggelre be is törnek a náci a kabaréba. A legkevesbé Schultz úr ideges: „Elmúlik ez, néhány suhanc művelte ezt csupán.” Majd bóröndjével beáll a sorba. Végül a fények egy vonatot körvonálnak: megy a szerelvény. Vagy jön...?

Bozsán Éta

100 TEMPLOMI KONCERT

MÁGA ZOLTÁN

ÉS MŰVÉSZ BARÁTAI

MŰSORVEZETŐ-HÁZIGAZDA:
DR. FRÖLICH RÓBERT FÖRABBI

A JÓTÉKONYSÁGI KONCERT FŐVÉDNŐKEI:
DR. ERDŐ PÉTER
BIBOROS PRÍMÁS, ÉRSEK

ÉS PROF. DR. SCHWEITZER JÓZSEF
ORSZÁGOS NYUGALMAZOTT FÖRABBI

PURIMI JÓTÉKONYSÁGI KONCERT
DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGA
2011. MÁRCIUS 20. 18.00